

КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА

НАТАЛІЯ УРСУ
УЛЯНА БУТЕРЧУК

*Мари
Хоздицького писемна*

Мальовниче життя
БОРИСА НЕГОДИ

МОНОГРАФІЯ

Кам'янець-Подільський
«Аксиома»
2017

УДК 75.071.1(477)
У72

Рецензенти:

Л. Д. Соколюк – доктор мистецтвознавства, професор;
Ю. В. Романенкова – доктор мистецтвознавства, професор;
В. І. Лашко – заслужений майстер народної творчості України

*Рекомендовано до друку вченою радою
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
(протокол № 6 від 30 травня 2017 року)*

Урсу Н. О.

У72 Чари козацького письма. Мальовниче життя Бориса Негоди / Н. О. Урсу, У. М. Бугерчук – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2017. – 148 с.

ISBN 978-966-496-456-9

Монографія присвячена розгляду життя і творчого доробку видатного представника мистецької школи Поділля, заслуженого художника України, лауреата численних всеукраїнських та регіональних премій, професора кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації творів мистецтва Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Бориса Михайловича Негоди. Життєпис художника переплітається з основними віхами професійного росту митця, з розвитком графічної та живописної майстерності, вдосконаленням у мистецтві плакату та шрифтових композицій.

У виданні розкриваються характерні риси творчої спадщини Бориса Негоди, яка є вагомим складовим подільської культури, зокрема художньої творчості на Кам'яничині. Особлива увага приділена створенню художником власного скоропису, поєднаного з символікою козацького життя і побуту. Масштабна творча праця митця занурить читача у надзвичайний світ козацького письма, допоможе зрозуміти таємниці традиційного українського мистецтва.

УДК 75.071.1(477)

ISBN 978-966-496-456-9

© Наталія Урсу, Уляна Бугерчук, 2017
© «Аксіома», видання, 2017

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА 4

ЖИТТЯ, ІНСПІРОВАНЕ ТВОРЧІСТЮ

- 1.1. Витоки. П'ять перших олівців..... 8
- 1.2. Art vitam docet – мистецтво навчає життя..... 12
- 1.3. Художній осередок. Мистецьке оточення..... 18
- 1.4. Ти прийшла до мене, творчість моя мила..... 26

ВОГОНЬ ДУШІ, КРИЛАТЕ КАЯТТЯ І СУПІНКИ БАЖАННЯ

- 2.1. Наче риба у воді 40
- 2.2. Час навчати художніх премудрощів. Педагогіка мистецтва.... 57
- 2.3. Творча династія 68

КОЗАЦЬКА ДУША У ВЕРЛІБРАХ ОЛІЙНОЇ ПАСТЕЛІ

- 3.1. Табула раса. Початок творчості у техніці олійної пастелі..... 82
- 3.2. Містична сила козацької символіки 97
- 3.4. Стислі відомості про мистецький доробок Бориса Негоди.... 137

ДЖЕРЕЛА..... 146

ПЕРЕДМОВА

Настав час представити широкому колу поціновувачів мистецтва нашого сучасника, творчість якого вже за життя добре відома в культурно-мистецькому середовищі не лише Поділля. Проте, ім'я славного представника творчої еліти, заслуженого художника України, члена Національної спілки художників України, згадувалося лише в періодиці, у коротких газетних статтях, присвячених його ювілею або відкриттю чергової виставки. Безумовно, Б. Негода заслуговує на більшу увагу, й представлене видання відкриє його творчість значно ширшому діапазону читачів і шанувальників його доробку.

Художник з незрівнянним пістетом ставиться до української мови та писемності, що мають величезну культурну цінність і формувалися упродовж століть багатьма поколіннями народу в особі кращих його представників – передових письменників, вчених і культурних діячів, до яких він, безперечно, належить. Соціальні функції образотворчої мови надзвичайно багатогранні. Дехто вважає мову лише засобом спілкування та порозуміння між людьми. Насправді ж цим не вичерпується її значення. У мові нація кодує всю свою історію, багатовіковий досвід, здобутки культури, духовну самобутність. Незаперечною аксіомою є те, що мова і знакова система її віддзеркалення у писемності та образотворчості є своєрідним генетичним кодом нації, невід'ємною складовою і засобом творення національної культури. Світова наука має аргументовані докази того, що українська мова – одна з найстаріших і найяскравіших мов за своєю мелодійністю та виразністю, а образотворче її втілення – найвиразніша складова загальної вітчизняної культури.

Важливою рисою національної самобутності є шрифтова передача мовленнєвої традиції, трансформація у знаках усієї глибини етосу й самоідентифікації народу.

Національні особливості української писемності та її художнього втілення, які існували до середини 20-х років ХХ століття, пізніше були асимільовані, розчинені у радянських шрифтових формах, створених за зразками «класичних», «кращих світових» чи просто запозичених з аналогічних латинських гарнітур. Байдуже ставлення до розвитку національних шрифтових форм в Україні за часів радянської влади було спричинено політикою уряду і призвело до того, що художників-графіків, які працювали у цій галузі, налічувалися одиниці, а наукових досліджень з проблем каліграфії, типографіки українських шрифтів фактично не було. Лише завдяки окремим виданням української книги з відповідним шрифтовим оформ-

ленням, плакатам, поштовим листівкам, творам декоративно-ужиткового мистецтва українська шрифтова традиція остаточно не зникла, не втратила своєї краси, художньої пластики, метафоричного звучання.

Кам'янчанин Борис Негода – відомий на Поділлі та за його межами художник – розкрив своє серце для розуміння української писемності, для створення чарівної абетки козацького шрифтового письма.

Якщо людина – вроджена непересічна особистість, то кожна нова зустріч з нею змістовна і цікава, бо їй є що розповісти і чим поділитися. Тим більше, що, перебуваючи у постійному творчому пошуку, вона пізнає оточуючий світ не так, як інші: її оголені нерви відчутніше реагують на все, що відбувається.

Матеріали монографії демонструють становлення, формування і розвиток творчого обдарування митця, починаючи з перших років усвідомлення себе людиною; охоплюють роки навчання, перші самостійні кроки у царині мистецтва. Особливий акцент всього творчого життя спирається на любов і вірність рідній Кам'яниччині, перлині Поділля.

Окремою сферою творчості Бориса Негоди є педагогічна діяльність у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, де митець пройшов шлях від асистента до професора.

Гордість усього життя художника – творча династія: син – Андрій Негода (художник-графік), донька – Ольга Негода-Бучковська (майстриня витинанки, художник-педагог), зять – Володимир Бучковський (графік, художник-педагог). Підрастає онука Богдана, в якій теж спостерігаються неабиякі здібності як у члена творчої родини.

Сьогодні, коли в Україні відроджується інтерес до своєї історії, національної культури, мови, Борис Негода не залишив поза увагою питання до-

---

слідження шрифтів «українського походження», їх зображальних та пластичних можливостей. Митець створив Абетку, точніше, втілив своє творче бачення у мистецтво написання шрифту і назвав його козацьким.

Привертає увагу техніка живопису олійною пастеллю, яка останніми роками заповонила душу митця і стала превалюючою технікою його творчих композицій. Саме олійна пастель допомогла втілити ідею становлення козацької абетки завдяки розробці до кожної літери відповідних образів з козацького життя.

Живопис, плакати та графіку художника можна широко використовувати у сучасній мистецтвознавчій та історико-краєзнавчій літературі, аналізуючи стилі, течії, автентичні даним територіям прийоми створення образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва, пропорціонування, пластику, семантичне та декоративне оздоблення традиційних художніх об'єктів, гармонійне поєднання з навколишнім природним середовищем поліетнічного населення Поділля, народного житла й ремесел. Твори митця демонструють не лише особливості козацького скоропису, а й віддзеркалюють шляхи розвитку подільської культурно-мистецької спадщини, народних житлових комплексів, що уможливило планування та відродження історичних технік і технологій у розвитку сучасних видів мистецтв.

Представлені у роботах Б. Негоди зразки синтезу міської й народної архітектури, подільської вишивки, народного хатнього розпису, натюрморти з традиційною атрибутикою дають вичерпні матеріали для науковців, що вивчають культуру і побут, вишивку й орнамент населення Поділля, а також краєзнавців, ботаніків, біологів тощо.

У роботах Бориса Негоди, сина подільської землі, бринить життєдайна мелодія рідного краю, що захоплює шанувальників безпосереднією й чистотою звучання, зануренням у глибину народної свідомості, своєрідним баченням духовності і краси.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВНЗ	- Вищий навчальний заклад
ДПМ	- декоративно-прикладне мистецтво
КПДМА	- Кам'янець-Подільський державний міський архів
К-П ДХШ	- Кам'янець-Подільська дитяча художня школа
КПМЗ	- Кам'янець-Подільський історичний музей-заповідник
К-П ХПШ	- Кам'янець-Подільська художньо-промислова школа
КПНУ	- Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
НАОМА	- Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури
НІАЗ	- Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець»
НСХ	- Національна спілка художників України

БОРИСА
НЕГОДИ

*Життя,
інспіроване
п'єрчістю*

ВИТОКИ. П'ЯТЬ ПЕРШИХ ОЛІВЦІВ

Саме в біографії художника, видатного представника художньої школи Поділля, міститься ключ до його світлої, філософської, глибоко національної творчості.

Народився Борис Михайлович на Благовіщення 7 квітня 1944 року в селі Калиня Кам'янець-Подільського району Хмельницької області. Його народження супроводжувалось не церковними дзвонами, а гуркотом гармат, однак, дивним чином момент народження співпав із звільненням рідного села від фашистів. На той час його татові було 59 років, матері – лише 22. Батьки назвали новонародженого Петром, але священник на власний розсуд охрестив його Борисом, на честь свого сина, який за-

*Батько Бориса
Михайло Негода ліворуч*

*Михайло Федорович Негода
з першою дружиною Катериною
та її братом. Йому 28, їй 14 років*

Батько (в центрі) з священником – викладачем семінарії, де він вчився, та його дружиною і служницею

Борис з мамою Марією і сестрою Антоніною на Пасху

гинув на війні. Бажання батьків назвати синочка Петром далось взнаки, і хлопчик на все життя отримав міць, добру впертість, стійкість, незламні моральні принципи, яких старанно дотримувався у кожній ситуації.

Разом з батьками хлопцем опікувались майже усі члени родини. Батько, Михайло Федорович Негода, вперше одружився у віці 28 років; його дружині Катерині було 14. Вона відійшла у вічність молодою, залишивши на чоловіка сина Миколу та доньку Ольгу. Старший брат Бориса, син батька від першого шлюбу, Микола, завжди брав Бориса на руки, милував, розмовляв з ним, наставляв. На старих фото видно, як хлопчик тулиться до Миколи. Між братами на довгі роки утворився особливий родинний зв'язок. Борис співчував братові, бо той повернувся пораненим з Другої світової війни.

Батько хоч і був старший за матір, тобто свою другу дружину на 37 років, проте життя вони прожили душа в душу... Глибока віра батьків у Господа та лагідна атмосфера, що панувала у родині, назавжди

закарбували у серці Бориса прагнення любові до світу, милування навколишньою дійсністю, вдячність Богові за власне життя, за родину, за Україну.

Спогади про дитинство для малого художника – це нескінченна мамина любов і гудіння татових вуликів: він був найкращим бджолярем у їхньому селі Калиня. Сім'я була дуже творча: тато добре володів нотною грамотою, якої його навчили в духовній семінарії в Кам'янці, а мати завжди співала пісень. Батьки одразу помітили ознаки таланту і ніколи не перечили тому, що їхній син хотів стати художником, адже малював він з раннього дитинства.

Митець і досі вважає, що уся його творчість – це якісь чисті спалахи дитячого сну. І цей сон сягає у своєму, непідвладному йому космосі незбагнених історичних глибин. Це не забаганка, це марення він відчуває завжди.

Батько Михайло, селянин, який закінчив у Кам'янці-Подільському духовну семінарію, був регентом сільського хору, володів благозвучним й соковитим тенором. І хоч священником він так і не став, та з появою на світ в 1944-му Бориса, мав чого навчати сина.

Голова родини – незвичайна людина: мудра, красива, делікатна, був класичним зразком сільського інтелігента.

Він і навчив Бориса ніколи не ремствувати, не зраджувати своїм переконанням та сумлінню. Саме від нього майбутній митець почув багато розповідей про легендарних козаків. Хлопець намагався перейняти їх

З братом Миколою та батьком, 1947 рік

Мама Марія (1921-2001)

гордий дух, бо рідний батько завжди правив йому за взірець. Михайло Негода мужньо відстояв сільську церкву, коли атеїсти хотіли зруйнувати та знищити пам'ять про неї, не боявся відкрито говорити на заборонені теми, знаючи, що хтось таки напише куди слід. Його хотіли зламати, залякували, відверто збиткувалися.

Проте, нічого не вийшло. Пізніше, коли зростав і сам художник, йому також траплялася катма лихих людей, які ставили перепони на життєвій дорозі, але він не відступався від свого, бо перед очима завжди поставав приклад батька, що хутко відновлював Борисові сили. Художник вважає, що його душевні і духовні пошуки та інспірації, які він переживає упродовж всього життя, він черпає за посередництвом батька в свого прадавнього українського роду.

Мати Марія виховувала четверо дітей. Уся малеча без винятку виявляла здібності до художньої творчості, проте лише одному з них вдалося стати професійним художником.

Юний митець захоплювався малюванням ще з раннього дитинства. Пам'ять зберігає той знаменний день, коли йому, восьмирічному хлопцеві, що навчався у другому класі, вперше подарували набір із п'яти кольорових олівців. Загострюючи кожного з них, хлопчик боявся, що вони ось-ось закінчатся. Відтоді художник не пам'ятає й дня, щоб він не брав олівців до рук. Він ніколи не полишав перші власні художні інструменти, все творив і творив... Тоді й прийшла мрія стати художником.

Борис зростав і малював у цілковитій свободі, серед гарної природи і пісень. Батьки до мистецтва ставилися дуже прихильно, завжди підтримували талановитого хлопчика. Дитинство він згадує як найкращі часи, бо, як пішов з дому в 14 років, більше в казковий селянський світ не повертався. Перші кроки в самостійне життя дозволили відразу подорослішати, брати відповідальність за прийняті рішення та способи подолання перешкод на тернистому шляху до обраного серцем фаху.

Священик сільської церкви і водночас хресний батько Бориса Микола Хрисанфович Карашевич спостерігав за освітою і духовно наставляв майбутнього художника.

Все дитинство, оточення високодуховними людьми, симбіоз із природою рідної землі – життєдайна криниця, яка напувала Бориса упродовж наступних років життя. З цього джерела він черпав натхнення, до нього припадав у хвилини духовної та творчої спраги, у скрутні миті життя.

Спогади дитинства супроводжували Б. Негоду й тоді, коли він почав робити перші кроки у царині справжньої професійної діяльності.

ART VITAM DOCET – МИСТЕЦТВО НАВЧАЄ ЖИТТЯ

Після восьмого класу середньої школи сповнений надій юнак переїхав до Чернівців. Не випадково доля дарує майбутньому художнику можливість жити і навчатись у цьому місті, яке по праву вважають одним з небагатьох осередків, що входять у національну спадщину України. У старовинній частині Чернівців знаходиться більше семисот пам'яток зодчества. У свої обійми Бориса прийняв цілісний, майже недоторканий архітектурний ансамбль XIX – початку XX ст., знаменитий сецесійними об'єктами зодчества, створеними представниками віденської школи модерну Отто Вагнера. Юний митець був вражений величним виглядом колишньої Резиденції митрополитів Буковини і Далмації (нині Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича), який вже у наші часи (2011) був включений до всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО. Надихає Бориса до навчання й особистість архітектора – творця Резиденції, відомого чеського вченого, зодчого, академіка Йосифа Главки, життя і діяльність якого вивчає особливо прискіпливо.

Проте, це все відбувалось пізніше, перші ж кроки юного митця були надто непростими. Підлітком Борис, навчений гречно вітатися з односельцями, почав вітатись із незнайомими людьми у великому невідомому місті. У відповідь на його щирі посмішки всі йому завжди відповідали не менш приязним вітанням. Позитив, який у природній спосіб впливав з його серця, оптимістичне ставлення до життя і оточення, завжди допомагали налагоджувати прекрасні відносини із людьми.

У Чернівцях Негода успішно навчався в художньо-ремісничому училищі, де здобув рідкісну на той час професію альфрейника-живописця. Набутий фах сформував перші професійні знання, вміння та навички у галузі сприймання кольорів, технік змішуван-

Борис Негода, 1959 рік

ня фарб, підготовки і покриття шаром кольорів будь яких поверхонь. Це була практична професійна школа, яка на той час користувалась широким попитом. Така базова освіта була надзвичайно потрібна юному художнику.

Після закінчення училища він пішов до війська, але навіть під час служби в армії не переставав малювати, виконуючи обов'язки військового художника-оформлювача. Службу ніс у Німеччині, в містечку Магдебург. Звільнившись з армійських лав, дорослий, змужнілий, Борис недовго роззирався у пошуках долі і сміливо вирушив до Києва. Обравши спеціальність, яка не давала спокою і захоплювала його серце, вступив до графічного факультету Київського державного художнього інституту.

Невдовзі в деканаті звернули увагу на характерні графічні роботи студента і перевели його на факультет книжкової графіки, де викладав тоді всесвітньвідомий майстер графічного мистецтва Василь Ілліч Касіян.

Борис Михайлович згадує, що саме В. Касіян навчив його основ графіки. Усі інші різновиди естампів (гравюру, літографію, офорт та ін.) художник вже освоював самостійно. Нині небагато з його колег досконало володіють цими техніками, тим більш ускладненими їх варіантами, як-от акватинта. Це – так званий тонований офорт, який вимагає чималих додаткових зусиль і часу, що відштовхує від цієї технології творців кон'юнктурних виробів, звиклих до швидкого виконання композиції і не менш швидкого отримання результату. Сам же митець вважає,

*Під час військової служби
у Магдебурзі (ГДР)*

*Борис з однокурсником
Олександром Івахненком*

*Борис з однокурсником Юлієм Скаканді
під час навчання в Київському
державному художньому інституті*

що справжнє мистецтво – це, насамперед, наполеглива праця і справжня віддача...

Факультет книжкової графіки, де навчався Борис, мав у своєму складі фахову майстерню, якою керували народний художник України Василь Касіян та професор Василь Чебаник. Провідними викладачами були видатні представники вітчизняної художньої школи – Василь Чебаник, Олександр Кривоніс, Віра Барінова-Кулеба, Тетяна і Олена Яблонські та інші.

Студент Негода, що вирізнявся особливою пошаною до традиційної української творчості, збирав народні пісні та виконував до них зама-

льовки для однієї з курсових робіт. Згодом матеріал розрісся, і майбутній графік, виробивши власний шрифт-скоропис та виписавши ним поряд з малюнками пісні, виконав цю збірку в техніці офорту. Зразки подільського мелосу стали його дипломною роботою й дали путівку у велике мистецтво. Закінчуючи у 1974 році художній інститут, обрав тему для дипломної роботи «Лірницькі пісні

Борис Негода в костюмі французького мушкетера, 1974 р.

Поділля», які були наспівані відомою збирачкою краєзнавчих матеріалів Поділля Тамарою Сис. Він студював графіку, і тому українська історія, національний пісенний епос здавались йому найкращими для втілення його графічних задумів. За цю ідею, уже впроваджену (папір, офорт із власним шрифтом-скорописом), за створення 11 ілюстрацій, він ледь не позбувся диплома і був «охрещений» націоналістом. Хоча й досі не збагне, чому лірників, отих трагічних українських менестрелів, так не любила, остерігалась радянська влада? Втім, у нас же усе було «перекроєне» й перекреслене.

Тоді ж, завдяки клопотанням Галини Кальченко, народного художника УРСР, роботи Бориса почали готувати на виставку українського мистецтва в Канаді. Та заокеанським шанувальникам прекрасного, як і самому Негоді, не пощастило, – померла Кальченко, а невдовзі чергова хвиля інтересу до традицій і набутку власного народу відкотилася аж ген за небосхил...

У 1974 р. Борис успішно закінчив графічний факультет Київського державного художнього інституту, (з 1995 р. заклад перейменовано на Українську Академію мистецтв, пізніше – Національну академію образотворчого мистецтва і архітектури). Проте, робота молодого художника несподівано отримала високе визнання. А вже через два роки після інституту він став членом Співки художників СРСР (1977). Розпочались виставки – республіканські, всесоюзні, міжнародні. Спочатку – графіка, потім – живопис, пастель.

Весілля Бориса і Надії в Кульчіївцях, 1969 рік

Ще на першому курсі Негода зустрів кохання усього свого життя і вирішив одружитися. Майбутня дружина була також родом з його рідного села Калиня. Позналилися Борис з Надією на весіллі його друга, цей момент знайомства художник згадує й досі:

– Мене він взяв за дружбу, а Надія була дружкою. Через 2 роки після знайомства ми побралися.

– У самому розпалі нашого з Надією весілля з одного із татових вуликів «вийшов рій» і сів на височенну столітню грушу-цукрівку. В ній знизу було велетенське дупло, крізь яке можна було пройти. На груші були навішані граблі, коса, дворучна пила, ціпи. І ось на неї, десь на висоті 8 метрів, вмовстився новий рій. Грає музика, всі танцюють, а тато бере височезну драбину, прикладає її до дерева і лізе. «Та, тату, не треба», – кажу я. – «Як не треба?! Ти ж створюєш сім'ю, і це також сім'я», – каже батько. Все припинило, весілля затамувало подих, музики перестали грати. А батько нагорі, прив'язує до гілки драбину, обережно на ключці підставляє роївню під шапку рою і гусячим крилом «відсікає» рій від гілки. Рій падає в роївню, «вибухає» в ній, але потім збирається навколо матки. Може, для багатьох це було щось звичайне, але для мене цей випадок став дуже символічним. Бо я створював власну сім'ю і вперше побачив, як утворюється нова сім'я – бджолина.

Ця сцена врізалася в його пам'ять на все життя. Художник виношує її вже десятиліттями. Можливо ідея кристалізується, як мед, і зрештою, втілюється в картину.

– Моє кохання – це дружина Надія. Вона – моя Березина. Пам'ятаю, наше житло колись затопило. Уявіть собі, вона кинулась рятувати не речі, а мої картини. Навіть я про них не думав, а вона швидко повідносила їх до сусідки. Те, що мокне фортепіано, її якось не хвилювало. Надія ретельно збирає все, що стосується моєї творчості та мистецьких творів нашої дочки, і зберігає – це наш архів.

1974-1997 рр. – почалась трудова діяльність на посаді художника-графіка в Чернівецькій обласній організації Національної спілки художників України. З 1974 р. митець уже постійно проживає у Кам'янці-Подільському.

На творчість митця активно впливало звичайне людське та професійне оточення. Накопичені з роками знання, уміння та навички видатних діячів культури регіону передавалися від покоління до покоління, збагачувалися новим досвідом, обростали новими техніками й технологіями. Це стало, безумовно, міцним підґрунтям для ще більшого зміцнення в Кам'янці-Подільському потужного культурно-мистецького осередку, який упродовж довгих років існування об'єднував видатних представників української еліти, що безперечно впливали на розвиток творчої особистості Б. Негоди. Аналізуючи процес формування художника та його внесок у культурно-мистецьку ситуацію регіону, слід відмітити, що талант Бориса Негоди з'явився на Кам'янеччині в дуже слушний момент, коли його обдарованість, ентузіазм та художня майстерність на основі, закладеної попередниками, принесли вагомі плоди. Даним питанням присвячений наступний підрозділ.

Борис Негода за роботою, 1981 рік

ХУДОЖНІЙ ОСЕРЕДОК. МИСТЕЦЬКЕ ОТОЧЕННЯ

Борис Негода, людина і митець, перебуває не лише у мистецькому просторі регіону, він живе в історії. Найперше – в історії Кам'янця, міста не просто подільського й не лише українського, бо цей багатий край – Вавилон з його споконвічною мішаниною мов, вежами духовними й кам'яними, що їх задумували, будували українці, поляки, литовці, росіяни, турки, німці, вірмени, євреї, волохи. Це перехрестя християнства, іудаїзму, ісламу, стовпотворіння культур, звичаїв, пісень. Кам'янець – невеличка проекція світу, неповторна цеглинка тієї напівзруйнованої історичної споруди, в якій ще й досі випалюється дзвінка глина людського буття.

Якби не Кам'янець, який зачепив до самої глибини творця, ми би не мали митця Бориса Негоди, бо Кам'янець – його учитель, його доля, це ще одна колиска, яка плекала і розвивала творчий дар митця у своїх надрах. Обмежений у горбистому просторі, Кам'янець для художника безмежний у рівнинності часу, невичерпний у духовній та архітектурно-ландшафтній самодостатності: що не крок, то одкровення, що не по-

*Ольга Ерн-Гагенмейстер, мама Марія, сестра Тося, син Андрій,
сестра по-батькові від першого шлюбу Ольга, 1984 р.*

гляд, то втілене в камені, дереві або залізі диво – нехай це глуха монастирська стіна, кована в'язь навислою над вікном ліхтаря, замшіла фактура старезної кори на дуплястій вербі або вимощене каменем-кругляком та переплетене цупкою дратвою споришу подвір'я. Йі кожна така деталь, витворена бозна-коли чиймись трудящими руками чи народжена несвідомим зусиллям вічно живої природи, спонукає художника до співпраці, віддзеркалюється у його душі, з об'єму багатовимірної перспективи повітря перемандрує на одновимірну площину полотна.

Борис, як музикант, не відає овацій. Його праця усамітнена, неголосна. Але в створених ним образах також звучить музика. Органна і скрипкова, оркестрова й сольна, класична й народна. Мелодії ліній і плям. Єдність чорного і білого, золота і бурштину, неба і ріллі, мов єдність поділених на групи голосів у хорі. Не раз міркуєш про це, спостереігаючи, як у своїй творчій майстерні над урвищем Смотрича невтомно трудиться в поті чола Борис Негода. «У поті чола» – не перебільшення. Йдеться-бо не просто про пензель чи перо, ватман чи полотно. Йдеться про метал, лінолеум, дерево, адже саме з таким матеріалом має часто справу Негода. А прорізати різцем борозенку в металі або на твердому, як залізо, самшитовому зрізі нелегко, тим-то й руки художника тверді, мозолясті, мов у слюсаря або землекопа.

Неможливо охопити всіх друзів та колег, з якими Борис співпрацював упродовж творчого життя, але ми покажемо кількох представників Мельпомени, дружба і спілкування з якими справили позитивне враження і вплинули на подальшу діяльність Негоди як художника.

Свого часу Борис Михайлович організовував і підіймав мистецьке життя Поділля з такими художниками як Олександр Брензей, Аркадій Данилюк, Збігнев Гайх, Юхим Попсуй, Анатолій Фесенко, Дмитро Брик, Семен Грузберг, Борис Снігур та ін.

Варто коротко зупинитись на важливих рисах творчих особистостей, що оточували митця. Згуртував художників-педагогів у єдиний колектив Попсуй Юхим Васильович (1919-1978) – директор Кам'янець-Подільської дитячої художньої школи (1970-1978), який у січні 1970 р. очолив цей мистецький навчальний заклад. Зібравши професійний колектив викладачів-одномумців, він забезпечив високий фаховий рівень викладання, зміцнив матеріально-технічну базу, дослухався до думки художників. Під його керівництвом молодий Борис почав працювати на ниві викладання художньої грамоти дітям.

Першими колегами по мистецькому цеху стали Семен Грузберг та Дмитро Брик. Грузберг Семен Борисович (1918-2000) – живописець, ху-

дожник-графік, народився у Кам'янці-Подільському. Навчався в Київському художньому технікумі (1933-1935), у Харківському художньому інституті (1936-1940) в академіка В. Касіяна, проф. С. Беседіна та ін.

Талановитий портретист. Відомі створені ним портрети Т. Шевченка, М. Кропивницького, Я. Галана, класика єврейської літератури Шолом-Алейхема. Особистість і творчість Шолом-Алейхема – окрема тема у творах Грузберга, котрий намалював чимало портретів письменника, які зберігаються в Національному музеї в Нью-Йорку. С.Б. Грузберг – активний член Львівської обласної організації НСХ України, учасник численних виставок, у тому числі й за кордоном. Тривала творча співпраця і дружба з Борисом Негодою вплинули на рішення С.Б. Грузберга подарувати багато своїх картин музею рідного Кам'янця-Подільського. В творчості Бориса Негоди дружба знайшла відображення у низці створених ним портретів, серед яких майстерністю й професіоналізмом вирізняється зображення колеги художника Олександра Грена.

Захоплення графікою стало основою тривалих творчих і товариських стосунків з Д. Бриком. Дмитро Іванович Брик (1921-1992) – художник-педагог, живописець, графік, який у 1944 р. брав участь у визволенні Кам'янця-Подільського. Демобілізувавшись, залишився жити у місті.

*Зліва сидять З. Гайх, Ю. Попсуй, С. Грузберг, Б. Снігур, Д. Брик;
стоять - О. Брензей, Б. Негода, А. Фесенко, А. Данилюк*

Негода з Борисом Снігуром, Орестом Криворучком і Сергієм Кукурузою

1952 р. в Палаці піонерів Д. Брик відкрив художню студію, в якій навчав дітей малювати. Автор герба Кам'янця-Подільського радянського періоду (1967). З 1970 по 1992 рр. викладав у дитячій художній школі міста, разом з Борисом Негодою продовжував працювати в художній майстерні, де митці ділилися досвідом. У своїй творчості художник звертався до різних технік і жанрів графіки, працював у техніках олійного живопису та акварелі. Багато часу приділяв популяризації Кам'янця-Подільського.

Збігнев Гайх та Аркадій Данилюк постійно перебували в оточенні Бориса Негоди не лише як колеги, а більше як друзі. Гайх Збігнев Казимирович (1923-2016) – художник-педагог, графік. Коли розпочалася війна, пішов на фронт. Сім років відслужив на військовому флоті, ходив у плавання по Каспійському, Чорному та Азовському морях, побував у Румунії, Болгарії та в районі Босфору, брав участь у визволенні Севастополя.

1951 р. вступив до Одеського художнього училища ім. М. Грекова, де здобув класичну художню освіту. 1956 р., за направленням, переїхав працювати на Хмельниччину – в Кам'янець-Подільський. Вчителював у СШ № 2, викладав у педагогічному інституті, організував студію для місцевих художників, виконував монументальне оформлення екстер'єрів та інтер'єрів місцевих будівель. 1967 р. у Києві та у Львові відбулися виставки графічних творів кам'янчан З. Гайха та Д. Брика, які справили враження на представників мистецьких кіл. З 1969 р. З. Гайх працював

учителем, а пізніше й завучем у Кам'янець-Подільській дитячій художній школі, яку покинув у 1983 р. у зв'язку з виходом на пенсію. У своїй творчості художник звертався до різних технік і жанрів графіки, зокрема кольорової ліногравюри, та живопису, створив галерею графічних портретів, полюбляв працювати м'якими матеріалами. Останні роки творчого життя присвятив секретам ліногравюри, шукав нові образи, багато експериментував у кольорі. Таке захоплення різними графічними техніками зближувало Негоду і Гайха, навіть майстерні художників розміщувались у будинках Старого міста навпроти по вулиці Довгій.

Для Б. Негоди приятні стосунки з колегами були чимось звичайним. Близькими його друзями стали Аркадій Данилюк й Олександр Грен. Данилюк Аркадій Михайлович (1936) – художник-педагог, графік-ілюстратор. Навчався в Чернівецькому художньому училищі (1954-1957). Продовжив навчання в Львівському українському поліграфічному інституті ім. Івана Федорова за спеціальністю «Художник-графік по оформленню та ілюстрації книги» (1971–1975). Працював викладачем у міській дитячій художній школі (1972–2000).

Живописні та графічні твори виставлялися у Львові, Хмельницькому, Чернівцях, Києві. Основна тема полотен – краса рідного краю, самотність та унікальність нашої культури й історії. Інтерес до графічного мистецтва та використання нестандартних сюжетів у творчості А. Данилюка неабияк приваблювали Бориса Михайловича, надихали на створення нових композицій. Художники разом брали активну участь у звітних обласних виставках.

Грен Олександр Львович (1898–1983) – художник-педагог, живописець, колекціонер. Навчався у Московському Імператора Олександра II Кадетському корпусі; закінчив курси при Інституті підвищення кваліфікації майстрів образотворчого мистецтва в Москві. Серед його наставників – відомий художник-педагог Іван Мозалевський, народний художник СРСР Борис Йогансон. З Кам'янцем-Подільським доля пов'язала О. Грена з 1918 р. З 1924 р. Грен переходить на педагогічну роботу, викладає у школах (№ 3, № 7), педагогічному інституті, дає уроки учням Кам'янець-Подільської художньо-промислової школи. Брав участь у діяльності Кам'янецького товариства «Просвіта» та Кам'янець-Подільського комітету охорони пам'яток старовини, мистецтва і природи, був діяльним учасником Кам'янець-Подільського наукового товариства Всеукраїнської академії наук. Колекціонував і реставрував предмети давнього подільського побуту, які згодом ставали родзинкою його творчих композицій. Після визволення Кам'янця-Подільського від

гітлерівських загарбників працював художником у політвідділі штабу польового коменданта міста полковника Белова. 1944 р. ініціював створення міської художньої майстерні. Через рік організував художню майстерню при обласному управлінні в справах мистецтва і був її першим керівником. Наприкінці 1950-х рр., з розвитком «хрущовської відлиги», розпочався новий етап у творчості О. Грена. У картинах того часу втілювався величезний багаж знань з етнографії, культури та історії Поділля, а також сучасних напрямів європейського авангардного мистецтва. Творчі роботи майстра експонувалися на виставках у Чернівцях, Львові, Кам'янці-Подільському. 1978 р. відбулася персональна виставка художника в Києві, у республіканському Будинку письменника. Виставка мала значний резонанс у столичному культурно-мистецькому середовищі.

З Борисом Негодою художника пов'язувало постійне захоплення народним мистецтвом, звичаями, традиціями, етнографічними особливостями Центрального Поділля. Важка хвороба О. Грена на схилі років спонукали Бориса організувати опіку колег над ним. Вдячний Грен перед смертю залишив Негоді весь свій творчий доробок, який художник згодом передав у фонди Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника.

До кола художників-графіків, з якими Бориса Негоду єднали тісні дружні й фахові стосунки, відносився і Сергій Васильович Кукуруза (1906-1979) – художник-

педагог, графік. 1921 р. вступив до Кам'янець-Подільської художньо-промислової школи, навчання у якій не вдалося завершити. Згодом закінчив Московський художній інститут ім. В. І. Сурикова. Його викладачами були художник-графік Ігор Грабар, видатний майстер плаката Дмитро Моор, живописець і графік Олексій Кравченко. 1940 р., після закінчення інституту, отримав квалі-

Борис Негода з Сергієм Кукурузою

фікацію художника-графіка й залишився жити в Москві. Наприкінці 40-х рр. С. Кукуруза став жертвою сталінських репресій. Як дослідник художньої творчості Т. Г. Шевченка, митець об'їздив усі куточки Казахстану, де Кобзар перебував на засланні, й створив серію з 50 гравюр, які згодом подарував київському музею Т. Г. Шевченка. З 1961 р. щорічно відвідував Кам'янець-Подільський, у результаті чого з'явилися цикли «Село Подільське», «Кам'янець-Подільський», «Поділля», «Архітектурні пам'ятники Поділля», «З літопису району», «До 30-річчя Перемоги». 1972 р. разом з дружиною повернувся в Україну, оселився в Кам'янці-Подільському, де викладав у дитячій художній школі, займався творчістю й багато подорожував. У своїй творчості художник використовував найрізноманітніші графічні техніки: офорт, ксилографію, ліногравюру. Станкова і книжкова графіка, агітаційний плакат, оформлення журналів і газет – до всього з успіхом доклав художник свого уміння й дару. Поряд з ним зростав і мужнів своєрідний талант Бориса Негоди.

*Пам'ятник зруйнованому храму
української душі
у Кам'янці-Подільському*

Сторінки даного видання розповідають лише про найближчих колег, фахівців у царині графіки. Але сфера інтересів митця – живопис, графіка, мистецтво плаката. Він працює в різних техніках, зокрема, в техніці олійної пастелі й мецо-тинто. Роботи Б. Негоди зберігаються в музеях, приватних колекціях України та за кордоном. Жодна книжка не вмістила би відомостей про друзів та однодумців художника. Жоден з представників культурно-мистецького життя не оминув присутності в майстерні привітного Бориса, або на виставці його творів.

Особлива сторінка творчого життя Негоди розкривається в скульптурі. Борисові підвладні дерево, гіпс, метал, навіть камінь. Усім кам'янчанам і тим, хто хоч раз побував у місті, відомі створені ним спільно з В. Лашком і О. Янішевським пам'ятник ученому-історичу Ю. Сіцінському (1994), «Пам'ятник зруйнованому храму української душі»

(пам'ятник воїнам-інтернаціоналістам) (1999), меморіальна дошка М. Леонтовичу (2002), меморіальна дошка І. Огієнку (2003), меморіальна дошка Г. Тонкочееву (2004), пам'ятник Володимирові Свідзінському (2006), меморіальний пам'ятник М. Драй-Хмарі (2009) та ін. І хоча працювати з гранітом надзвичайно важко, задоволення від результату, за словами автора, компенсує всі затрачені сили.

Пластичне мистецтво з'явилося у житті художника в зрілому віці і подарувало якісно інше оточення. Янішевський Олександр Йосипович (1941–2013) – скульптор, художник-монументаліст. Захоплюється скульптурою, яка стає домінуючою у всій його подальшій художній творчості. Вступає до Львівського інституту прикладного та декоративного мистецтва, де йому особливо подобається працювати з художнім склом; роботи експонуються на виставках Львова. З 1969 р. живе та продовжує роботу в рідному Кам'янці-Подільському. Однією із перших його робіт є створення трьох жіночих скульптур (Весна, Літо, Осінь), установлених при під'їзді до Совиного яру. Виконаний у цей час бюст Т. Г. Шевченка експонується на виставці в Києві (1980–1984). Упродовж 1987–1988 рр. працює над створенням монументально-скульптурного комплексу Загиблим воїнам (сmt Озеряни Тернопільської області), пам'ятника Загиблим воїнам у с. Довжок та бюста Героя Радянського Союзу Я. Д. Хардікова (КПМЗ), настінних барельєфів у зовнішньому оформленні аптеки та дитячого садка (мікрорайон Кам'янця-Подільського). Окрім скульптури, художньо-монументальних робіт, малює живописні полотна. Найвідоміша картина – «Вітрила надії» (знаходиться в художній галереї КПМЗ). На схилі своєї творчої діяльності працював художником у КПМЗ, де створював скульптурні бюсти нашим знаменитим землякам – поету Степану Руданському та письменнику Анатолію Свидницькому, скульптурне зображення Устима Кармалюка. Особливо вдався скульптору портрет друга – бюст Бориса Негоди, який передав глибинні думки, гострий характерний типаж та виняткову схожість до оригіналу. Разом колеги часто розробляли і втілювали в камені різноманітні жанрові сценки з життя та побуту нашого історичного минулого. Співпраця Негоди та Янішевського з Володимиром Лашком дала неабиякі плоди: у Кам'янці з'явилися численні рельєфні та монументальні скульптурні композиції.

Друг Бориса Негоди Лашко Володимир Ілліч (1957) – художник, скульптор, дизайнер, закінчив живописно-педагогічне відділення Харківського художнього училища, Харківський художньо-промисловий інститут, факультет «Інтер'єр та обладнання». Стиль виконання живо-

писних картин – від площинно-декоративного до виразно-фактурного. Це чуттєві, динамічні і глибокі роботи з характерною багатозначністю та символікою. 30 років митець працює в монументальній і сепукральній пластиці. Автор багатьох музейних експозицій, він продовжує співпрацювати з Борисом Негодою не лише на ниві викладання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка. Спільні цікаві ідеї допомагають друзям облагороджувати місто на камені все новими й новими скульптурними композиціями, що прославляють видатних представників культури і мистецтв минулих століть.

Дружнє мистецьке оточення художника постійно допомагало у роботі, але Борис Негода завжди вирізнявся своєрідним світобаченням, особливим, притаманним лише йому одному, творчим почерком, характерною манерою втілення уявних зображень. У його роботах вибір техніки, створення задуманих образів завжди пов'язаний з характером символіко-образної концепції, ідеєю твору. Мистецтво Бориса – це здивування світом, буттям, птахом, травою, дощем, піснею. Це натхненна музика світу, подарована Творцем і віддзеркалена людиною з відкритим серцем і палаючою душею. Негода щедро повертає подарований талант, прославляючи своєю творчістю Бога і красу Ним створеного довкілля.

Наступна сторінка його мальовничого життя присвячується творчості в усіх її проявах.

ТИ ПРИЙШЛА ДО МЕНЕ, ТВОРЧІСТЬ МОЯ МИЛА...

Художника Бориса Негоду важко віднести до когорти майстрів певного виду образотворчого мистецтва. Він з однаковим захопленням й успіхом працює над створенням образу подільської ведуги, над серією графічних зображень, виконаних у різних техніках, плакатними композиціями, авангардною за задумом пастеллю або легким повітряним начерком.

Борис Михайлович – людина відома і шанована. Він займає гідне і своєрідне місце серед сучасних українських митців, не піддається новомодним кон'юктурним віянням, дотримується у мистецтві своєї власної стезі. Художні техніки, пластичний, стильовий, характер його

творів, світ, зображений у них, залишається світом України, що прочитується на генетичному рівні. Митець вірить у загальнолюдські цінності і реалізовує їх у власній творчості. Більшість його творів ідейним і сюжетним корінням глибоко сягають у надра народної свідомості, а у створених образах угадуються риси поколінь рідних і близьких йому людей.

Художник залюбки відтворює побут і звичаї своїх земляків-подолян, наповнюючи високою поетичністю навіть прості, невибагливі сюжети. Працьовиті подільські воли з терплячими і трохи сумними очима, білі вишукані лілеї, загадкові сюжети відразу захоплюють глядача і занурюють у світ бурхливого життя самого художника.

Вишуканий візерунок ліній, танок мерехтливих форм, колоритна гама, майстерно розроблена на сполучених варіаціях поліхромного забарвлення – це розповідь Бориса Негоди

*Борис Негода. Натюрморт.
Олійна пастель*

*Борис Негода. Вітряк.
Олійна пастель*

про світ високої краси, в якому серед вишиванок, ткания, кераміки та іншого художньо-декоративного начиння минало розмаїте життя пересічного подолянина. Такі твори, осяяні теплою, лагідною усмішкою автора, проганяють зиму з душі, нагадують нам, хто ми є у цьому світі, запитують, чи справді реалізуємо Божий задум. Вони не роз'єднують, а об'єднують серця, оголяють і проявляють душу України.

Доки ми не навчимося поважати своє, ми не будемо цікавими нікому, – таке не лише творче, а й життєве кредо художника Негоди. З його словами важко не погодитись.

З перших самостійних років виявилось творче дарування майстра, не-

У майстерні художника

схожість на інших, яскрава індивідуальність. Муза відвідує художника не лише у сфері візуальних мистецтв, він пише глибокі, вистраждані душею і серцем, вірші:

*Так, як щедра осінь
Душу полонила,
Ти прийшла до мене,
Творчість моя мила!*

Серед особливо шанованих ним з часів юності майстрів пензля Борис Михайлович називає Дюрера, Рембрандта, Гойю, Рафаеля, Мікеланджело. Як і все покоління художників, творчість яких розпочиналася в 60-70 роки, Негода захоплюється імпресіоністами, мистецтвом Ван Гога, Ренуара. З неменшим трепетом він ставиться до творчості подолянина Олекси Новаківського, до українських художників-новаторів Федіра Кричевського, Михайла та Тимофія Бойчуків. Йому близькі філософські живописні символи видатного представника нідерландського Відродження Ієронімуса Босха, українського посткубофутуриста Феодосія Гуменюка тощо.

Участь 1976 року в семінарі майстрів плакату в Седневі дала поштовх для створення серії театральних плакатів до драматичних творів «Запечатаний двірник» Ю. Федьковича, останній з яких народився у 1984 році; «Украдене щастя» І. Франка, «Кафедра» В. Врублевської.

Згодом розробляється низка плакатів, присвячених пам'яткам історії культури регіону, зокрема Кам'янець-Подільського, відзначених премією в Києві. Постійна творча напруга, прагнення глибше пізнати таємниці художньої майстерності пробуджували у Негоди потяг до нових відкриттів. Поступово набувалися нові якості, котрі виявлялися при зіткненні з реальним життєвим матеріалом.

«Загальноукраїнська побутова символіка властива, звичайно, і нам, подолянам, так як землі ці, цей своєрідний ландшафт, споконвіку населяли українські етнічні групи, – говорить митець. – Так стверджує історична наука, це ж підказує мені і пам'ять власних генів».

А ще – талант, яким доля щедро наділила Б. Неоду. Лише за три офорти – ілюстрації до творів О. Кобилянської, експоновані 1976 року на Всесоюзній виставці «Молодість країни», їх автора прийняли до Спілки художників. Ці роботи справді унікальні, бо кожна, схожа на легке мереживо старої витинанки, повністю розкриває зміст складного епічного літературного твору.

Майстер ілюструє літературні твори улюблених авторів: «Земля», «У неділю рано зілля копала» О. Кобилянської; «Кров людська – не во-

Борис Негода. Я – заповіт, я – пісня у твоїй світлиці. Олійна пастель

Борис Негода. Батьківський зензубель. Олійна пастель

диця» М. Стельмаха; він задумав і власну інтерпретацію ілюстрування містичних творів М. Гоголя та коротких драматичних оповідань Григора Тютюнника. Як графік, він працює в різних техніках: офорт-резерваж, «суха голка», дещо призабутий нині, проте успішно відроджуваний Негодою вид гравюри на металі – мецотинто. З безлічі портретів, пейзажів, натюрмортів, орнаментів постає митець неповторного обдарування й самовідданого працелюбства.

Важливе джерело його творчості, яке не можна оминати, – невичерпна криниця народної поезії, фольклору. Звідси, з рідного подільського краю, Борис Негода бере теми, сюжети, цілі сцени побуту. Зібрав великий цикл лірницьких пісень, давненько підготував книжку народних мелодій, які сам записав й уклав у збірку. Створив до неї й художнє оформлення. Цікаві ілюстрації до пісень: «Очеретом качки гнала», «Ой пливе гусонька», «Чоловіченько-невірниченько...».

Такий душевний стан відомий кожному, хто причетний до мистецтва. Саме в цьому стані народжуються справжні твори, саме за такої мобілізації фізичних і душевних сил створював Негода свої роботи «Хотинське повстання», графічний триптих «Світанок. Ранок. Розстріляний ранок». Так з'явилися й ілюстрації до творів Лесі Українки, 12 ілюстрацій до роману Михайла Стельмаха «Кров людська – не водиця»(1991).

Борис постійно займається графікою (літографія – ілюстрації до віршів П. Тичини «Енгармонійне» (1973), «Арфами, арфами...» (1973); кольоровий офорт, резерваж – серія станкових листів (триптих) за мотивами творів О. Кобилянської «Земля», «У неділю рано зілля копала», «У цьому селі жила О. Кобилянська» (1976); суха голка – естамп «Свято весни на Буковині» (1979), станкові листи (графічний триптих) «Ранок», «Розстріляний ранок», «Світанок» (1979); гравюра на цинку – естамп «Кам'янець-Подільський. Старе місто» (1981); мецо-тинто – серія станкових листів «Зорі Буковини» (триптих) (1982), портрет подільського художника О. Грена (1983), портрет Т. Г. Шевченка (1986), гравюра на міді – естамп «Кам'янець-Подільський – місто-заповідник. Пам'ятка культури України» (1986), естамп «Екологія душі» (1993), живописом (цикли: «Сни дитинства», захоплення акварельним живописом (1993–1995); серія композицій «Верлібри пастелі» (1994–2004); «Пастелі» (2000–2002); «Витоки», (2002–2004); олійна пастель «Скіфи» (2009), серія композицій «Ангели», олійна пастель (2003–2004); серія композицій «Шевченкіана», олійна пастель (2003–2006).

Борис Негода. Мадонна.
Олійна пастель

Борис Негода. Я – світло для світу.
Олійна пастель

Борис Негода. Богоматір, матір і дитя (Ангел села). Олійна пастель

Борис Негода. Ангел музики. Олійна пастель

Негода захоплюється характерними жартівливими українськими піснями, змалку співає, знову й знову пише світлі, духовно зрілі вірші:

*Один єдиний в світлім храмі,
І дві свічі, як два життя.
Я прошу Бога, я благаю,
Здоров'я, віри, майбуття...*

Незримий світ художніх образів стає доступним завдяки чутливості художника, звичні речі раптом починають сприйматись як живі істоти, притягують не звичайною, але поетичною магією. Із вібруючої живописної поверхні пастельних робіт виникають давно забуті образи, казкові птахи, білі коні, дивні квіти, люди, які тануть у пейзажі та живуть невідомо чийм – своїм або нашим – таємничим життям, бо людину завжди і скрізь переслідують її власні тіні, ідеї, думки.

Негода – поет живопису. Його картини мистецтвознавці дружно охрестили верлібрами – найвишуканішим із класичних поетичних жанрів. У таланті Бориса Негоди дивним чином переплелись графіка, мо-

Борис Негода. Ангел України.
Олійна пастель

Борис Негода. Ангели в снігах.
Олійна пастель

нументалізм; живопис і поезія. Свої ж картини кам'янецький художник називає рядками власних віршів: «Вінець терновий і дитячий сон», «Вир оксамитовий самотньої пташини», «Крилате каяття і сутінки бажання», «Осіннє скло серпневої стерні», «Перлини мрій у подиху жадань»...

Якби хто й не знав автора цих і десятків інших полотен, то головне визначив би чітко: так писати і любити Україну, українську душу може лише закоханий у рідну землю українець.

З доробком Бориса Негоди можна ознайомитися і в художньому відділі місцевого історичного музею. Поруч з вищезгаданими ілюстраціями – кілька аркушів з великої, ще дипломної роботи під назвою «Лірницькі пісні Поділля». Негода ніколи не втрачає оптимізму. Він вважає, що отримавши від Бога таке прізвисьце, мусить мати до нього на протидію і погідну сонячну душу.

Роботи ж у нього, як завжди, багато: це і участь у виставках та щорічному осінньому святі «Подільські вечорниці» (що масштабами не поступається перед столичними святами народного та сучасного мистецтва), й підготовка матеріалу до великих циклів – низки гравюр «Незабутнє» за творами О. Довженка та серії робіт про батька...

БАТЬКО

*Я уві сні побачив Батька...
Він на драбині в небі рій збирав.
Щосили закричав йому я: «Тату!
Порадь мені... на землю вже злізай!»
А Він із неба: «Ну, питай, що хочеш?»
Промовити не можу, щось мішає...
І голосу немає – десь пропав.
Я хочу крикнути – горло роздирає...
А Він: «Не силуйся, лише питай!»
«Та як питать, коли немає мови?»
«А ти про себе думай і всміхайсь...
Це я – твій батько, ти – моя дитина!
Борисе, сину, прошу, так питай!...»
Цей голос, як відлуння в цілім світі.
Він здався мені якимось божеством.
Я заспокоївся, узяв себе у руки,
Почав я думати, всміхаючись злегка.
«Не знаю, тату, з чого розпочати...»
«А ти без вступу. Просто починай.*

*Ти не турбуйсь, я зможу зрозуміти,
Де біль велика і м'яка печаль.
Твоя усмішка – це твій захист, сину,
Від напасті, від злих очей і справ.
Я знав: тобі буде нелегко в світі,
Для тебе в Бога усмішки благав...»*

Графічні листи, плакати і пастелі Бориса Михайловича знаходяться у приватних збірках у Болгарії, Румунії, Польщі, Австрії, США, музейних колекціях українських і зарубіжних міст.

Муза живопису нудьгує та зраджує художнику в ту ж мить, коли він буде працювати не в повному захопленні та радості. Борисові притаманні закоханість, поклик, віра в справу, безмежна жадоба творити.

Його пастелі – це дивовижні поетичні вікна у світ реальний та ірреальний, створений, здається, самою лише підсвідомістю, вони самі про себе скажуть значно більше. Варто лише читачеві приглянутися до них. От хоч би до робіт із серії «Скіфія», до скіфського темноокого царя, до його дружини, що одягнула пектораль не на шию, а під знадливі перса з ретельно виписаними сосками, варто придивитися і до чарівної скіфської царівни з жорновим каменем у руках, каменем, в отвір якого падає кинута чиеюсь невидимою рукою пригорща зерна.

Його життя складається із щоденної напруженої роботи, вдумливої праці. Але не тільки в цьому запорука його творчих досягнень. Щедрість таланту і почуття глибокого нерозривного зв'язку з рідною землею, зі своїм народом – головне, що сприяло народженню та творчому становленню Негоди як художника, визначило самотність його творчості.

Усім кам'ячанам добре знайомий чорно-білий силует Старого міста: острівець, охоплений стрічкою Смотрича. Такою унікальною була ця місцевість багато століть тому. Такою вона виглядає і нині. Такою вона зображена на гравюрі Бориса Негоди.

Сучасний варіант плану міста авторства Негоди знайшов своє втілення в 1981 році в глибокій різцевій гравюрі по цинку (цинкорит), яку він назвав «Кам'янець-Подільський – пам'ятка культури України». На аркуші паперу розміром 500 x 600 мм з величезною точністю, досконалим, детально та абсолютно картографічно відтворено вулиці, будинки, пам'ятки Старого міста і фортеця. За допомогою гнучкого, витонченого штриха художнику вдалося зробити зображення планової забудови острова рельєфним, обсягово-просторовим. Він поступово, сантиметр за сантиметром, подорожує містом знизу вгору, із заходу на

схід, свідомо змальовуючи лише ті пам'ятки архітектури, фундаменти, вулички та площі, що існують сьогодні, фіксуючи для сучасників та нащадків стан міста від окремої споруди до загального вигляду. Усе це глядач бачить мов з висоти пташиного польоту. Мабуть, ще ніхто не втримався від того, щоб, розглядаючи гравюру, не знайти на ній якийсь знайомий будинок або ще щось добре відоме. І цей процес захоплює, як читання цікавої книжки. За стилістичними і композиційними рисами зображення нагадує нам гравюри із стародавніх книжок, що зберігаються в музеях під склом. Це і ракурс, у якому зображено Старе місто, і стрічка із назвою міста. Особливо справляють таке враження примірники цинкориту, що були надруковані декілька років тому і вже встигли злегка пожовкнути. Але й свіжий відбиток, ще навіть не оформлений у раму, в справжнього знавця викликає трепет і захоплення усім своїм виглядом.

Гравюра має відверто іконографічний характер із введенням геральдичної символіки. Мов символ духовності та дружньої єдності, які завжди були притаманні українцям, полякам, вірменам та іншим народам, що населяли Кам'янець, гравюру прикрашають дві постаті апостолів Петра і Павла. Святі тримають у руках атрибути науки та освіти – книгу й так звану «орієнтацію», яка вказує на південь-північ. Історіографічна цінність цієї гравюри підкреслюється особливим ритмом графічної поверхні та стилізованим трактуванням зображення. Водночас, вона служить гуманістичним і науковим інтересам.

Товстий, м'який, спеціально призначений папір з нерівним краєм, у який відбиток ніби заглиблюється. На кожному – обов'язковий авторський підпис, зроблений оригінальним шрифтом, що винайдений самим художником.

Техніка вирізання цієї гравюри рідкісна і дуже складна, сучасними майстрами вона майже не використовується. Зображення вирізано на відполірованій до дзеркального блиску цинковій дошці спеціальними інструментами – штихелями, під збільшувальним склом. Офортну фарбу художник наносить голою рукою, щоб краще відчувати, як фарба лягає у заглиблення на дошці (адже це так званий «глибокий друк»). І цікаво, що за один раз можна зробити лише один якісний відбиток, а лише на вирізання дошки майстром витрачено шість місяців кропіткої праці. Техніка такої гравюри не передбачає кольору. Її виконано чорнобілим штрихом. Це вельми скупий засіб, але він використаний сповна. І враження справляє просто захоплююче.

Гравюра стала оригінальним акцентом в інтер'єрах багатьох домівок нашого міста. Вона широко відома і за межами Кам'янця-Подільського. Ця витончена графіка має поціновувачів також і в Польщі, і в Америці, вона давно вже стала візитною карткою нашого міста.

Це лише одна з яскравих і віртуозних сторінок творчості графіка та живописця, заслуженого художника України Бориса Негоди. Настав час розповісти про місце, де народжуються та втілюються ідеї і творчі думки Бориса Негоди, – таємничу майстерню.

**БОРИСА
НЕГОДИ**

*Вогонь
душі,
Зришати
Заяття
і сунди
Бажає*

НАЧЕ РИБА У ВОДІ

Підрозділ, присвячений оточенню, моментам, що надихають, безперечно, мусить містити відомості про «Святая святых» Бориса – художню майстерню.

Після інституту Негода сім років працював удома, а потім сталося так, що Володимир Крилов запропонував йому це приміщення. Три місяці він витратив на ремонт, але він вдячний Володимирі Уляновичу. Кращого місця для майстерні не знайти.

У заповідному Кам'янці-Подільському, на терені древньої забудови Старого міста, в одній з кам'яниць, серед руїн колись помпезних будинків-палаців, що зачепились за крутосхили над Смотричем ще у часи панів Потоцьких, за майже непомітними у ніші дверима розташовується не алхімічна лабораторія, а не менш таємнича художня майстерня Бориса Негоди. Відреставрована будівля, яку позначено табличкою «Пам'ятка архітектури», в інтер'єрі сповнена мудрої простоти селянської хати з усіма належними їй атрибутами: сволоком та мисниками на стінах, оберемком сухих маківок і традиційним калиновим кетягом. Невеличке крісло, схоже на трон, старовинне дерев'яне крісло з новенькою оббивкою. Вщент забиті сотнями книг стелажі до самісінької стелі, старовинні українські горщики й миски, філігранні глиняні фігури – ось лише невеличка частинка творчого арсеналу тієї затишної кімнати, де, починаючи з 1980 року, своє творче життя проводить Борис Негода.

– Все, що є в майстерні, мені дарують друзі. – Тут уже стільки всього, що й викидати дещо пора – говорить сам майстер, власник чималої ко-

Творчий лад в майстерні

лекції унікальних старовинних предметів побуту, – але щойно зберуся з чимось розпрощатися, вмить згадую історію предмета й так і не наважуюся відправити його на смітник. Тому боюся, що невдовзі накопичене тут за роки «майно» почне мене потроху звідси витісняти.

Стелажі з книгами – до стелі, гарні і чудернацькі предмети, причандали до гравюри і малювання олійною пастеллю. Полиці з книгами в майстерні художника займають чи не більшу частину площі невеличкої кімнатки з вікном на Смотрицький каньйон. Чимало книг у домашній бібліотеці митця – фахова література з друкарства, написана німецькою мовою. Крім книг, про здобуту в університеті професію графіка тут нагадує й величезний офортний станок. Він, як каже Борис Михайлович, і нині робочий: півгодини – і з-під його пресу вийде досконала гравюра. Постає хазяїна цих скромних апартаментів, художника Бориса Негоди, ніскільки не суперечить їх духові.

У своїй затишній майстерні в Старому місті він завжди радий гостям. Раді їм і сотні картин майстра, вдивляючись у які, мимоволі бачиш не

Біля друкарського станка

Серце майстерні – камін

На сходах майстерні

Гості з-за кордону

Виставка у дворі

лише сповнену божественного світла душу полотен, але й світлу душу їхнього талановитого автора. Він радо демонструє свій творчий доробок, допомагаючи картинам жити повним життям. Усі, хто б не відвідав майстерню, залишаються приємно враженими тією атмосферою, яка там панує, привітністю господаря, бажанням поділитись натхненням.

Митець намагається тримати себе у формі, у майстерні навіть є невеличка «шведська стінка». Загалом він веде здоровий спосіб життя, давно кинув палити.

Поруч із майстернею свої двері перед численними гостями відчиняє

Відпочинок біля каміну

З режисером Петром Ясінським

Українські та італійські співаки у майстерні

У колі колег

і власна простора виставкова зала Бориса Негоди. Вона зустрічає затишним потріскуванням вогнища у змайстрованому художником каміні, витесаними його ж руками дерев'яними меблями та десятками полотен митця на стінах. На каміні стоїть самотній кирзовий чобіток дитячого розміру, зроблений його батьком, який художник носив у дитинстві. Вражає береж-

З друзями в майстерні

ливе ставлення Негоди не лише до народного та образотворчого мистецтва, але й до звичайних побутових речей, які оточують художника, занурюючи у пам'ять поколінь, навіваючи дитячі спогади.

Хто б з визначних людей та офіційних осіб не приїхав до Кам'янця-Подільського, він обов'язково відвідує майстерню художника, яким пишається усе місто. Гостей, що приїжджають до кам'янчан, теж ведуть у майстерню Негоди, де він завжди радо показує свої творчі досягнення.

Всесвітом, що увібрив любов, мудрість, одкровення бажань і щастя таланту, став для відомого подільського художника Бориса Негоди рідний Кам'янець-Подільський. І хоча Кам'янець географічно віддалений не лише від столиці, а й від обласного центру, провінцією рідне місто Негода не вважає. Сам Негода відомий не лише у рідному Кам'янці, а й далеко за межами нашої «південної» столиці. До речі, у свій час Борис Михайлович розчулив до сліз не будь-кого, а самого генсека Брежнєва у день його 70-ліття.

Адже він став автором подарунку для Брежнєва. Із цим пов'язана ціла історія. Наближалось 70-ліття генсека. Негоду викликають у Чер-

Його духовні клейноди

нівці, і перший секретар приголомшує: «Берись за подарунок для товарища Брежнева». Ви не думайте, що це була пропозиція, яка ошчасливила б кожного митця. Тут же не вгадаєш: догодиш – похвалять, не вгодиш – більшого скандалу у житті годі чекати. Однак відкритись художнику не вдалося. Мовляв, молодий – давай, дерзай! Він не мав ані найменшого уявлення ні про смаки Брежнева, ні про те, чого від нього чекало ЦК. Повертаючись з Чернівців до Кам'янця автобусом, почув, як у салоні з гучномовця транслювали пісню про Сагайдачного: «...а тютюн та люлька козаку в дорозі знадобиться...». Так і прийшла йому ідея з подарунком. Два місяці Борис з Ніною Косаревою, фаховим майстром декоративної творчості, працювали над кисетом. Шкіру доставили аж із Франції. На кисеті було все: Україна, калина, козаки, коні, мушкети...

Виготовили два кисети: один – для Брежнева, другий – на замовлення В. Щербицького. Та коли в ЦК побачили їхню роботу, партійні чиновники взяли за голову: це ж пропаганда війни! Зброя, козаки на

гарцюючих конях! Проте митець відстоював своє: «Е, ні, – кажу, – козак – це оборонець рідної землі. Зозуля на кущі калини кує довголіття...» І так далі... Переконав, та й до того часу не залишалось на повторне виконання замовлення. Більше у ЦК їх з Ніною не запрошували й не впускали. Ані копійки за ексклюзивні речі так і не заплатили, зателефонували потім, після ювілею, подякували, принагідно повідомивши, що розчулений Брежнев навіть пустив сльозу, отримавши вишуканий кисет, набитий відбірним, ароматизованим українським тютюном... Може, нагадав товаришу Брежневу його українське родове коріння? Хто зна.

Здається, престарілого генсека важко було здивувати оригінальною химерою, хоч характер Леонід Ілліч мав сентиментальний. Проте, ювілеї вождя застою відзначались пишню і перетворювались у події всесоюзного значення. Леонід Ілліч віддавав перевагу вишуканим речам, які шостим чуттям «вихоплював» серед потоку іменних дарів. Подарунок до 70-ліття вождя від України, який готували для Брежнева Негода і Косарева, сподобався всім.

Бориса ніколи не полишала увага перших керівників держави, високопосадовців. Коли Кам'янець-Подільський відвідав шанований гість з далекої Америки митрополит Української православної церкви в екзилі Всеволод, то був зворушений роботами Негоди, виставленими у картинній галереї фортеці-музею. Його Преосвященство до них помолився і попросив обов'язково познайомити з автором.

«Уявляєте, – розповідає Борис Михайлович, – вулицю біля майстерні перегородив ескорт автомобілів. Адже у митрополита посилене охорона! Уже в майстерні ми познайомились ближче, від того часу листуємося, я надсилаю Його Преосвященству дещо із робіт. Вони йому подобаються, бо нагадують рідну Україну».

До нього постійно була прикута увага радянської влади... Довкола періодично крутилися якісь підозрілі типи. Часто навідувалися у майстерню й працівники органів. Якось прийшов хлопчина, тицьнув під носа посвідчення і взявся перебирати книги на полицях. Шукав він цілеспрямовано. І знайшов таки збірку поезій Василя Симоненка. Спробував художник переконати його, що вона видана цілком легально. Намарно. Забрав. І з кінцями. Але ніхто не міг стерти з його пам'яті Василеві геніальні рядки.

За тієї ж україноненависницької влади він узагальнив варіанти і, фактично, відновив козацький скоропис. Розробив шриффт, користувався ним. За це його неодноразово попереджали: «Відіб'ємо руку, якщо будеш продовжувати». А згодом дехто з тих співав дифірамби. Негоді

навіть довелося нашвидкуруч писати грамоту, під якою поставив підпис сам Президент. А скільки запрошень і напівофіційних документів до різних державних і обласних заходів прикрасив саме той самий його шрифт!

Проте, перебуваючи у колі заможної знаті, художник не любить хизуватися. Він вважає, що у кожної людини є свій космос і надбання. Космос, для художника – це не якась астральна яма, безконечна вічність. Це – суть його душі, мудрості, любові. Його космос увібрав у себе усе подільське, що міг.

Разом з Володимиром Лашком до 80-річчя університету написали сорок два портрети кращих професорів і випускників вищого навчального закладу. То було непросте завдання, бо декого доводилось змальовувати з неякісних відбитків кліше у газетах або дрібних позовклих фотокарток, а портрети мали бути кольоровими. Сьогодні ці портрети прикрашають перший і другий поверх головного корпусу Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Можна сподіватися, довго не вицвінуть фарби і розписаних Негодою подільських церков. На своїх почесних місцях висітимуть меморіальні дошки першому ректору університету Іванові Огієнку, видатному композитору Миколі Леонтовичу, який навчався у кам'янецькій духовній семінарії, воїнам-інтернаціоналістам біля Георгіївської церкви.

Борис Негода – патріот рідного Кам'янця-Подільського, є співавтором однієї з найкращих кам'янецьких скульптурних композицій, присвяченій воїнам-інтернаціоналістам, котра стала окрасою, символом міста на межі його старої і нової частин.

Відкривати пам'ятник приїхав, на той час перший керівник держави, Леонід Кучма, котрий урочисто здіймав покривало з пам'ятника, який символічно звучав як храм української душі.

Це спільна робота Бориса Негоди з Володимиром Лашком. Остаточний варіант. Первинний був цілком іншим. Набагато оригінальнішим і величнішим. Центром композиції мали бути привідчинені двері, біля яких постать зажуреної матері, яка виглядає сина. З іншого боку – немовля, як зірка, що падає. Запропонували проект на конкурс інкогніто. Символізм був настільки сильним, що колишні афганці беззастережно вибрали саме його. Цей перший варіант монументу прикрашав би сьогодні місто. На жаль, криза, брак коштів, неможливість купити якісний мармур зробили свою справу. Замовники також диктували свої умови.

Попередньо пам'ятник-храм замовлявся як пам'ятник воїнам-афганцям. Художнику здалося, що тема Афганістану із типовим, заштам-

пованим уже силуетом хлопчини у камуфляжній формі буде неповною, якщо цей проект не втілити, як страдницьку долю України, матері-жінки, котра вічно жертвує своїми синами... Це був кінець 80-их років, і вільнодумство художників тоді вважалось не головною ідеєю мистецького втілення. Тому для першого туру оголошеного конкурсу він покірно виліпив багатостраждального солдата.

Але розумів – не те... На другий тур автор підготував композицію, за котру, до речі, отримав премію і диплом переможця. Сюжет – багатоплановий: у дверній рамі, у варцабі, стоїть зажурена мати, в іншому боці рами – дитя завмерло у колисці, а над ними – спалена зірка. Бо Афганістан для нас – це неймовірна материнська, українська трагедія... Однак, втілено у конкретний проект було уже іншу, третю ідею. Пам'ятник робили утрюх: Володимир Лашко, Олександр Янішевський і сам Негода. Знову в центрі – материнська доля – від Трипілля до наших днів: тривога за дітей, за рід, трагедія і жертвність. Цей скульптурний витвір, по суті, переріс первісну ідею і став пам'ятником зруйнованого храму людської душі.

Його любов до Кам'янця-Подільського неймовірна настільки, що він навіть жодного разу не пристав на престижні пропозиції поміняти місце

*Маестро
з музою*

У колі Чернівецької обласної організації спілки художників України

проживання. Художник не уявляє свого життя без Кам'янця. Без своєї майстерні у будинку, зведеному ще у XVIII столітті графом Потоцьким для своїх племінниць. Без Смотрича, що звивається у зелені круч ледь не під його вікном.

– Чому я не залишився у Чернівцях, хоча досі є членом Чернівецького відділення Спілки художників України? Не знаю... Видно, не моє... І хоча я закоханий у Верховину, Карпати, без Поділля не можу! Тому вклонився я сивим Карпатам, помилювався пляями і шпилями й повернувся додому.

І хоч у нього були спокусливі та обнадійливі пропозиції, він все ж залишився відданим Кам'янцю. До прикладу, в Чернівцях тодішній перший секретар обкому партії особисто пропонував йому очолити Чернівецьку Спілку, а для проживання сім'ї виділяли старовинний особняк... А у Хмельницькому – з тією ж пропозицією – чотирикімнатну квартиру в обкомівському будинку. Але митець повторює: – це не моє. – Я – художник, а не спілчанський функціонер.

Члени Чернівецької обласної організації спілки художників України

Він вважає, що у душі сучасного українця забагато порожнечі, де, справді, має бути храм. Ми ще не навчилися бути справжніми українцями! Не навчилися свято шанувати й любити нашу історію – дійсну, жертвовну. Ми якісь байдужі до наших символів, до традицій, пісень, віри, до старовини. Нині час людей-функціонерів. Прийшов, урвав, сплюндрував – і пішов. За ним – наступний. І – так далі. Хто зупинить цей бездумний перехід із минулого в майбутнє? Похід, що нагадує набіг саранчі, яка залишає за собою чорне поле, де була зелень, була надія... У нього болить серце за наш Кам'янець, що дихає старовиною, красою якого милуються усі, а творити, берегти – не поспішають... Він є одним із ентузіастів, якому не байдуже життя міста, йому так хочеться бачити Кам'янець гідним, благополучним і щасливим...

Бажання зберегти кам'янецьку старовину, оживити її – то щоденна праця і любов цього незбагненого, енергійного чоловіка. Його майстерня – то чудовий музей, де картинна галерея має солідного суперника: усіякі, до неймовірних речей, старожитності, котрі збирає і реставрує художник. Усе має право на друге життя.

І, проживаючи на Хмельниччині, художник не входить до Хмельницької обласної організації Спілки художників України, оскільки стоїть на обліку в Чернівцях. А те, що стільки років живе у Кам'янці і не залишає Чернівців, своєрідна данина, дяка місту, з яким пов'язані роки професійного становлення іменитого художника. Там він відчуває себе, як «свій» серед «своїх».

Світла душа - світла творчість - світле життя

Борис Негода – художник, чиї твори полонять дивовижним світом краси, життям, щастям та світлом. Це стосується як офорту «Свято весни на Буковині», так і ніжно-кольорової пастелі «Незримий літ блакитно-голубого птаха». Ці дві композиції – з 17 творів митця, які зберігаються у Чернівецькому художньому музеї.

Графічна композиція (офорт) Бориса Негоди «Свято весни на Буковині», створена на папері у 1979 році, – один з ранніх графічних творів Негоди, в якому митець з властивою йому творчою імпровізацією та технічною вправністю передає своє захоплення весняним пробудженням буковинської землі. Створений образ випромінює жагу до життя. Автору блискуче вдалося передати оксамитову глибину тіней, витончену гру світла та вражаючу м'якість соковитих ліній, утворених різцем на металевій пластині.

Твір у техніці пастелі «Незримий літ блакитно-голубого птаха» було створено 1996 року. Це казково-мерехтливий пейзаж, напрочуд поетичний і водночас, такий, що збуджує уяву глядача. Відчуття чарівної таємничості додає композиції магічне сонячно-бірюзове сяйво та примарне місто з куполами-маківками у блакитній імлі. Життєстверджуюча пастель несе у собі заряд позитивних емоцій. Її символіко-образний характер є притаманним для творчості Бориса Негоди, про що свідчать твори наступного періоду.

Значний графічний доробок Бориса Негоди складають ілюстрації до творів П. Тичини, О. Кобилянської, М. Стельмаха тощо; серії та вже згадані цикли «Лірницькі пісні Поділля», «Сни дитинства»; низки стан-

кових аркушів у техніках – літографія, офорт, суха голка, резерваж, мецо-тинто, гравюра на цинку та міді.

Минали роки. За цей час постало кілька циклів творів, виконаних у новому втіленні – техніці олійної пастелі. В них митець виступає як творець образів, які додають сили духу і радості, яскраво утверджують ідею української самосвідомості й народності. У серіях «Скіфи», «Ангели», «Шевченкіана», «Козацький скоропис», «Метаморфози» красномовно втілені наміри самого художника: «Я хочу проливати світло на людей... Так мені самому світліше на душі». Такий оптимізм і натхнення митець передає своїм учням та власним дітям – художникам Ользі й Андрію, які високо цінують «магнетичну особистість батька з його завжди радісною душею, що окриляє та надихає».

Водночас із приводу подій нинішнього дня Борис Негода зазначає: «Серце болить через те, що відбувається зараз у нашій Україні. Хочеться, щоб усе скінчилося добре та якнайшвидше, і щоб запанував той сонячний мир і спокій, який панує в моїх картинах».

Він ніколи не прагнув слави, не випинався поперед інших. І в спілку планував вступити у зрілому віці. А став наймолодшим професійним художником Буковини. Просто надіслав свої роботи за творами Ольги Кобилянської «Земля» і «В неділю рано зілля копала» на всесоюзну виставку «Молодосьт страны». Що тут почалося! З Москви начальству телефонують: «Що то за художник, звідки родом? Скільки йому років, чи член Спілки? Чому не член Спілки?!». У Києві натяк зрозуміли правильно. Виявилось, до Бориса Михайловича ніхто, ілюструючи Кобилянську, не створив жодного станкового листа.

Несподіванкою для нього було присвоєння звання заслуженого художника України.

– Я був впевнений, що їду до Києва, аби представляти свої картини на виставці у палаці «Україна», а те, що попередньо збирали документи на мене, думав – для анотації в каталозі. Повідомлення мене ошелешило настільки, що, вийшовши на сцену для вручення, не бачив людей. Чомусь перед очима постало рідне село, ставок, видноколи. Як би то знали високі посадовці, де я в ту мить літав...

Найбільше щастя для Бориса Негоди, за його ж словами, – це приходити до своєї майстерні. «Тут мені як у Бога за пазухою», – зізнається митець. З її вікна відкриваються чудові краєвиди – річка Смотрич, мальовничий у будь-яку пору року каньйон, фортечні споруди і старовинні будинки Кам'янця-Подільського. Він завжди радо приймає усіх за філіжанкою кави або запашного трав'яного чаю. По сусідству з його

Мальви на подвір'ї майстерні

майстернею, також по вулиці Довгій, розташувались ще кілька творчих осередків відомих у місті художників.

У дворик у його майстерні, за словами майстра, полюбляють фотографуватись наречені. Подвір'я обвите виноградом і плющем, з нього відкриваються прекрасні краєвиди на каньйон Смотрича, який мінливо чарівний у будь-яку пору року. Вмощуйся зручніше – і милуйся чи пиши, якщо маєш до того хист і натхнення.

Безперечно, його творчість належить рідному місту і краю, майстерні, де він як риба у воді. Бо те, що побачив і відчув Борис Михайлович у Кам'янці-Подільському, в цьому мальовничому куточку нашого краю, назавжди відклалось у його серці, змусило присвятити прекрасній, неповторній землі свою творчість. Щоправда, частина картин роз'їхалася по всьому світу, але чимало їх зберігається в місцевих музеях, приватних колекціях і домівках кам'янчан.

Неможливо не акцентувати увагу на своєрідних прийомах, які творчо впроваджував у власну педагогічну діяльність Борис Негода, тому наступний матеріал присвячується розкриттю саме даного питання.

ЧАС НАВЧАТИ ХУДОЖНІХ ПРЕМУДРОЩІВ. ПЕДАГОГІКА МИСТЕЦТВА

Сюжети приходять до мене навіть уві сні – каже художник. Однак при цьому з сумом констатує, що сьогодні люди далекі від справжнього мистецтва й більше любляють блискучі беззмістовні картинки сумнівного походження.

Важко відокремити мистецьку діяльність художника від педагогічної. Якби не викладацька робота, то в матеріальному плані художникові доводилося би дуже сутужно. Для Бориса Негоди мистецтво – це його Бог. Він ним живе. Коли я стою перед мольбертом, то забуваю абсолютно все і входжу у свій світ, у якому можу повністю себе реалізувати, – зізнається майстер. За часів радянської влади, на противагу багатьом своїм колегам, він не малював плакатів із комуністичними гаслами, полотен із сюжетами ідеологічного забарвлення, бо не хотів жити подвійним життям і сповідувати подвійні стандарти. А нині, насолоджуючись повною свободою, натхненно пише твори, пройняті українською народністю, національною ідентичністю. Вражає, зокрема, цикл картин під назвою «Ангели» (деякі з них ви бачите на цих сторінках). Художник дуже любить Кам'янець-Подільський, у якому живе і який не згоден проміняти на всі блага світу. Це місто дає йому потужний духовний стрижень.

Борис Михайлович із тих живописців, у яких ні секретів, ні каменю за пазухою. Хто б не звернувся – охоче ділиться знаннями та досвідом. Лишень встигай переймати. Спочатку бажання передати комусь власний досвід міцно стукало у серце митця, але до його рук потрапляли лише окремі хлопці та дівчата, що хотіли стати художниками та потребували фахової підготовки для вступу в художні ВНЗ інших міст. Період професійної зрілості митця співпав з відкриттям художніх спеціальностей у місцевому педагогічному університеті.

Історія відкриття у вищі спеціальності «Образотворче мистецтво» бере свій початок від 1986 року, коли відбувся перший набір абітурієнтів (25 осіб). Він був викликаний недостатньою кількістю кваліфікованих учителів образотворчого мистецтва в школах області. Аналіз стану викладання мистецьких дисциплін у середніх школах показав, що в

більшості випадків вони викладаються вчителями, що не мають базової освіти та відповідної кваліфікації, а рівень їх викладання не відповідає необхідним вимогам.

Назріла потреба підвищення якості викладання художніх дисциплін і забезпечення навчального процесу саме художниками-педагогами. На початку підготовку студентів здійснювали викладачі Л. П. Бондар, В. І. Донець, М. П. Гуменюк, які були членами кафедри природознавства та математики.

Згідно з наказом № 213 від 4.11.1988 р. спеціальність «Образотворче мистецтво» була приєднана до кафедри мистецького спрямування, а саме музики, й з цього часу кафедра музики й образотворчого мистецтва (зав. кафедри З. П. Яропуд) забезпечувала фахову підготовку зі спеціальності «Образотворче мистецтво». 1992 року до викладання долучилася кандидат мистецтвознавства, доцент Н. О. Урсу.

З вересня 1997 року викладання предметів образотворчого циклу забезпечувала нова кафедра – педагогіки і методики початкового навчання та образотворчого мистецтва. Тоді ж з метою підвищення рівня викладання спеціальних художніх дисциплін запрошено до праці талановитого художника-педагога, випускника Київського художнього інституту, члена Спілки художників України з 1977 року, першого лауреата обласної премії ім. В. Розвадовського в галузі образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Бориса Михайловича Негоду.

1999 року Б. М. Негода одержує звання заслуженого художника України й обирається Радою університету доцентом кафедри.

2000 року митець відзначений нагородою «Честь і шана» за значні заслуги у справі духовного та культурного відродження Кам'янця-Подільського.

У 2003 навчальному році вперше здійснено набір студентів (20 осіб) на мистецько-педагогічну спеціальність – «Педагогіка і методика середньої освіти. Образотворче мистецтво». До того часу підготовка учителів образотворчого мистецтва провадилася лише у поєднанні зі спеціальністю «Початкове навчання».

1 лютого 2004 року рішенням ректора університету утворюється випускова кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва (зав. кафедри Н. О. Урсу). Художника дуже потішила звістка про відкриття спеціальної мистецької кафедри. Тоді він казав: – Тепер у нас все, як у академічному вищому навчальному закладі. Будемо готувати не лише учителів малювання, а й живописців, реставраторів.

Посвята в студенти першокурсників

Саме тоді планувалося і проведення виставки студентських плакатів на тему українського голодомору. Це була масштабна молодіжна акція. Й головне, що не з примусу, самі студенти того хотіли. І від цього він найбільше щасливий, бо все життя боровся за національну ідею, а тепер нею пройнялися і його учні.

На мистецьких спеціальностях працюють викладачі-випускники Львівської, Київської, Одеської, Московської та інших художніх шкіл. Сьогодні викладання забезпечують висококваліфіковані спеціалісти з науковими ступеннями, вченими і мистецькими званнями.

Постійно підвищується рівень фахової кваліфікації. Так, Б. М. Негоду 2006 року було обрано на посаду професора. Серед сучасних вітчизняних митців – він один з найяскравіших представників подільської художньої школи.

Усе це, за словами Бориса Негоди, надає йому неабиякої наснаги. Як професор, він щедро ділиться своїми знаннями із студентами. І при цьому власним прикладом навчає їх необхідності працювати над собою. Працювати щоденно. Майстер не стомлюється повторювати, що для геніальності замало таланту. Необхідна ще невтомна праця. У дев'яноста дев'яти випадках зі ста талант слід розвивати.

Він подає колегам і учням приклад виставкової діяльності, бере участь у різноманітних мистецьких конкурсах. 1982 року отримує другу премію конкурсу за участь у Київській республіканській виставці конкурсу плакату Національних заповідників України. 1987 року створює плакат «Народний ватажок Устим Кармалюк»; 2000 – плакат-емблему до Кам'янецького фестивалю «Стара фортеця».

За наполегливу працю Борис Михайлович у 2010-му році отримав Всеукраїнську премію імені Івана Огієнка в галузі мистецтва, а 2015-го став лауреатом Чернівецької обласної премії імені Одарки Киселиці.

Організовує масштабні персональні виставки: 1996 рік – м. Кам'янець-Подільський; 1997 – м. Чернівці; 1998 р. – м. Хмельницький; 2002 – Австрія (м. Відень, м. Рід), Софія Київська; 2004 – м. Кам'янець-Подільський (ювілейна персональна виставка); 2005 – Німеччина (м. Кухгафен, м. Гамбург, м. Берлін); 2009 – м. Чернівці (ювілейна персональна виставка); 2010-2011 – м. Кам'янець-Подільський (постійна виставка в картинній галереї міста); 2013 – м. Київ, «Метаморфози»; 2015 – м. Чернівці, обласна виставка на здобуття премії ім. О. Киселиці; 2015 – м. Чернівці, персональна виставка «Чари козацького письма»; 2015 – м. Кам'янець-Подільський, персональна виставка «Подільська абетка».

Навчає Борис Михайлович студентів не лише у стінах мистецького корпусу, а й під час проведення зимових та літніх пленерів, які проходять у місті й районі та навіть закордоном (Краків, Польща), але найбільш відомими є його зимові пленери.

Зимовий пленер з дизайнерами

Зимовий пленер

Все починається з інструкції про те, як треба вдягатися, як підібрати теплі речі, в котрих можна витримати малювання на зимовому повітрі. Кожний день пленеру закінчується у майстерні Вчителя, де рум'яні, розпалені від побаченого студенти чаюють і обговорюють, як долучилися до справжнього художнього життя.

У процесі пленеру майбутні художники здобувають неабиякий досвід у малюванні з натури пам'яток архітектури чи звичайного пейзажу, також це дає їм змогу ближче та більш відверто поспілкуватися з їхнім викладачем, дізнатися про його творчість та захоплення.

З Іриною Мельник на пагорбах

Майстер клас з Борисом Негодою. Фото Ігнат'єва

Магістри і маєстро

*Вчитель і учениця.
З Іванкою Нечипорук*

З Ольгою Царенко

З Машею Фроловою

Студенти люблять і поважають свого професора, до думки майстра дослухаються й колеги-викладачі. За їхніми словами, Борис Михайлович – прекрасний педагог, чудова людина, з почуттям гумору, завжди допомагає студентам, дуже «класний» художник, у міру вимогливий. Він підготував чимало випускників, які самі вже склали собі ім'я у мистецькому просторі.

Борис Михайлович, насамперед, відомий педагог. Це чуйна, розважлива, тактовна і справедлива людина. Він є для своїх студентів і батьком, і старшим товаришем, завжди допомагає здолати труднощі. Сам стає до мольберта і своїм прикладом показує як треба малювати. Негода є тією людиною, яка готова поділитися своїми художніми знаннями, передати досвід, уміння своїм студентам, які хочуть займатися мистецтвом.

Кроплення святою калиновою водою під час посвяти в художники

Щороку в дворіку майстерні митця проходить посвята в художники першокурсників (майбутніх художників-педагогів та декоративно-прикладного мистецтва, дизайнерів, реставраторів), зазвичай, захід проводять у другу неділю жовтня, на День художника.

Після співу гімну молодого фахівця (слова і музика викладачів університету Володимира Лашка та Олексія Беца), відбувається обряд посвяти. Борис Михайлович заздалегідь готує керамічний розписний банячок, наповнений святою водою, в який обов'язково вставляє гілку червоної калини. Своєю талановитою рукою він кропить і освячує тих, хто вступив на стежину творчості, яка кожного приведе до свого місця призначення, хоча у кожного із них воно різне. Одні в змозі подолати нелегку дорогу, яка веде до мистецтва, а інші обирають свій написаний долею шлях.

Педагогічна діяльність дала рясні плоди. Коли прийшов час накопичення власних теоретичних знань у царині художньої грамоти, а це був 2005 рік, Негода написав і видав навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів художніх і художньо-педагогічних спеціальностей «Живопис».

У посібнику розкриваються основні положення теорії і практики живописної грамоти для розвитку в студентів умінь вільного оперуван-

Борис Негода серед учасників Всеукраїнського науково-практичного творчого семінару, 2016 рік

Відкриття виставки Іванки Яроїд

На відкритті виставки з Ніною Басистою

На виставці. Фото Юрія Савіна

Виставка ПреЧИСТА. Чернівці

ня набутими знаннями у власній художній та художньо-педагогічній діяльності, вироблення наукового мистецького світогляду та навичок вести самостійну навчальну, творчу й дослідницьку роботу.

Через ненав'язливу розповідь про види і жанри малярства митець плавно переходить до ознайомлення молодих фахівців з основними та допоміжними художніми матеріалами, занурює в особливості організації роботи, етапність праці над живописним полотном та ін.

Він розкриває специфіку і види малярської композиції, поняття її компонентів та засобів, пропорціювання, законів, правил та прийомів. Значну увагу він приділяє закономірностям кольоросприйняття у живописних творах, дії кольорів, пошуку колориту, технікам акварельного та олійного малярства.

Цінним для студентів виявився розділ посібника, присвячений методиці написання жанрових картин: натюрморту, пейзажу, портрету і сюжетно-тематичної композиції. Додатки до посібника містять розповідь про видатних українських художників-живописців, а також глосарій специфічних термінів.

Пленер викладачів дитячих мистецьких шкіл Хмельниччини

Борис Негода хоче і вміє навчати наступні покоління митців. У його голові вирує нескінченна кількість ідей, планів, творчих задумів, якими він щедро ділиться з колегами, зі своїми молодими учнями.

Він вміє зрозуміти тонку душу майбутнього митця, щедро віддає їй свої знання, навчаючи людяності та мистецтву, дбає про формування моральних і духовних потреб своїх послідовників.

Художньо-педагогічний досвід Б. Негоди та його результати переконливо доводять факти пошуку нестандартних рішень у процесі впровадження стратегії індивідуального підходу до кожного учня. Мудрий художник-педагог, особистість, завжди залишає стежку для творчих проявів вихованців у рамках поставлених завдань, допомагає виховувати особистісні здібності й таланти.

Педагогіка мистецтва, що кристалізувалась упродовж всього життя митця, дала прекрасні плоди. Вона передається з покоління до покоління, залишаючись у творчості багатьох учнів художника провідною ниткою, що пов'язує досвід художника-педагога з майбутніми учнями його учнів.

Водночас, він приділяє увагу всім членам власної родини, підтримуючи жагу до художньої діяльності та постійної творчості. Саме родині присвячується наступна сторінка книги.

ТВОРЧА ДИНАСТІЯ

Борис Михайлович Негода став засновником великої творчої династії. Плекати творчість у родині Негод продовжують і діти художника. Природа не відпочила на його нащадках, закон не спрацював.

Син, Андрій Борисович Негода – художник-графік. Народився 28 травня 1970 року в Кам'янці-Подільському Хмельницької області. У 1994 році закінчив Київський державний художній інститут, графічний факультет (нині Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури). Керівником майстерні книжкової графіки, де навчався Андрій, був знаменитий художник Василь Якович Чебаник. Фахові знання отримав на лекціях В. Чебаника, В. Барінової-Кулеби. До дипломної роботи «Об'явлення Івана Богослова» (папір, офорт на міді зі шрифтом-скорописом) створив 10 професійних ілюстрацій.

Творча діяльність почалась з роботи ілюстратором книжок і рекламним дизайнером у Києві (1994–1996). У цей час друком вийшла збірка

Син Андрій

Син і батько

поезій Лесі Українки під назвою «Зламане крило» з ілюстраціями Андрія Негоди, але професійним художником так і не став, обравши для себе віру в Господа.

Опанувавши кілька іноземних мов, з 1996 року також паралельно працює у сфері письмового та усного перекладу текстів з різних галузей знань. Спочатку жив, навчався і працював у Києві; продовжив

Борис Негода з сином Андрієм і невісткою Світланою

Андрій Негода. Творчі копії з робіт Рубенса

Андрій Негода з дружиною

*Андрій Негода.
Автопортрет*

*Андрій Негода
Борис Негода
з невісткою Світланою*

*До творів Ліни Костенко.
Дон Кіхот. Офорт*

*До творів Ліни Костенко.
Рафаель. Офорт*

творчу діяльність у Львові (1996–2001); далі знов жив і працював у Києві (2001–2004); повернувся до Львова (2004–2012). З 2012 року знову живе і працює у Києві. У батьковій майстерні у потаємному місці зберігаються кращі твори сина, які він час від часу з гордістю дістає і показує деяким гостям. Син з дружиною Світланою часті гості батькової майстерні, де вони проводять літні відпустки, відновлюючи сили з джерела родинного вогнища.

Донька Ольга теж здобула фах художниці в Кам'янець-Подільському державному університеті. Магістерська робота доньки була присвячена дослідженню української витинанки, технікою якої Ольга Негода володіє в досконалому.

Свідчить Борис Михайлович: «Витинанки, які робить моя донька – це цілі скульптури з паперу, навіть не знаю, як у неї таке виходить. Нічо-

го не малює, а просто бере до рук ножиці й вирізає величезні фігурки. Онучка теж увесь час малює, але мене ні на крок не підпускає до процесу».

Масштабні витинанки Ольги прикрашають легендарну майстерню Бориса Негоди. З поміж десятків ледве не музейних експонатів, які розмістилися на другому поверсі затишного будиночка на вулиці Довгій, і, без перебільшення, заслуговують окремої історії, особливо вражає паперовий кінь.

Ольга Борисівна Негода-Бучковська за фахом художник-педагог. Народилася 2 листопада 1979 року в

Діти Оля (ліворуч) та Андрій (праворуч)

Майстер клас від Ольги Негоди в картинній галереї

Кам'янці-Подільському. 1996 року стала випускницею Кам'янець-Подільської середньої школи № 15. 2004 року закінчила Кам'янець-Подільський державний університет, захистила магістерську роботу з теми, пов'язаної з українською витинанкою. Провідними викладачами Ольги були Н. О. Урсу, Б. М. Негода, Р. В. Захарчук-Чугай, Є. А. Антонович. У 2001–2014 роках працювала старшим лаборантом кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації творів мистецтва Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. З 11 років (1991) займається витинанкою. Наставник з витинанкарства – знаменита художниця Ніна Косарева.

Ольга Негода організувала кілька масштабних персональних виставок: «Витинанки, живопис, флористика» у Кам'янець-Подільській кар-

Витинанки Ольги Негоди

Майстер клас з витинанки

Всеукраїнського мистецького свята «Українська витинанка», Могилів-Подільський, Вінницький обласний центр народної творчості; виставка плакатів, присвячена 70-річчю голодомору в Україні, Кам'янець-Подільський історичний музей-заповідник (2004); міська молодіжна акція, присвячена 70-річчю голодомору в Україні, Хмельницький, телерадіокомпанія; Ювілейна виставка заслуженого художника України Б. М. Негоди «Нуртуючі джерела родинної душі», живопис, графіка, витинанка», Кам'янець-Подільська картинна галерея; колективна виставка плакатів «20 років Чорнобиллю», виставкова зала Кам'янець-Подільського історичного музею-заповідника; «Паперове мереживо українських художників», м. Львів, Музей Етнографії та Художнього промислу (2008); виставка викладачів кафедри мистецьких дисциплін Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка «72 кв. м. гарного настрою», виставкова зала Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника (2013); виставка викладачів кафедри мистецьких дисциплін Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, присвячена 10-річчю кафедри

тинній галереї (1996); «Витинанки, живопис, флористика» у Чернівецькому художньому музеї (1997); «Щасливого Різдва в рік коня!» у Хмельницькій галереї Н.С. Косарєвої (2002); «Традиції» у Кам'янець-Подільській картинній галереї (2006).

Також Ольга Борисівна брала участь у численних колективних виставках: «Народне мистецтво України», Київ (1999); «Народна творчість Хмельниччини», Київ, Національний палац України (1999); «Витинанки 1992-2002 рр»; регіональна виставка творів народного і декоративно-прикладного мистецтва Хмельниччини «Животворність традиції» (2002), Хмельницький обласний художній музей; «Котиться писанка по Землі»; виставка під час проведення

Комахи
Ольги Негоди

Ольга Негода

Витинанки
Ольги Негоди

Лебеді
Ольги Негоди

«10 років разом», виставкова зала Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника (2014).

Багаторічна творча і виставкова діяльність Ольги Негоди-Бучковської була помічена і заслужено нагороджена: Дипломом за активну участь у Всеукраїнському мистецькому святі «Українська витинанка», Могилів-Подільський (2002); Дипломом «Подільський Оскар» у номінації «Крок до Парнасу», Хмельницька обласна державна адміністрація; Подякою за активну участь у формуванні меморіальної кімнати українського байкаря М.П. Годованця (2008).

Ольга, за прикладом батька, намагається закласти теоретичні підвалини власної витинанкарської діяльності. У науковому доробку мисткині три публікації в наукових фахових виданнях (2003, Кам'янець-Подільський; 2004, Житомир; 2009, Мелітополь). Тепер займається витинанкою і виховує довгоочікувану донечку Богданку.

Творчу естафету підтримав і зять Бориса Михайловича – Володимир Йосипович Бучковський, за фахом теж художник-педагог, графік.

Володимир Бучковський

*Продовження династії –
онучка Богданка з батьками*

Процес навчання

В. Бучковський Гравюри мецо-тинто

Гравюри В. Бучковського

Народився 3 квітня 1970 у Кам'янці-Подільському. Закінчив Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, (2007–2013), магістр. Навчався у викладачів Н. О. Урсу, Б. М. Негоди, В. І. Лашка, Н. С. Лашко, А. О. Штогрин, С. І. Кляпетури.

Оволодівав друкарською справою не лише теоретично. Працював на посаді майстра-друкаря ПП Віта Друк (2002–2011). Фахівець у галузі шовкографічного друку. З 2011 року прийнятий на посаду старшого лаборанта кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації творів мистецтва Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Захоплюється гравюрою, працює в техніках офорт, мецо-тинто. З 2012 року – член громадської організації професійних художників Кам'янця-Подільського «АРТ-Простір». Бере

участь у виставках та мистецьких заходах. Роботи Володимира знаходяться у приватних колекціях України та за кордоном.

Особливо теплі слова хочеться присвятити березині домашнього вогнища родини – Надії Негоді, яка все життя вірно служить музі свого чоловіка, залишаючись непомітною для широкого загалу. Жертовне життя цієї скромної жінки в тіні власного чоловіка принесло рясні плоди, зміцнило сім'ю, надало доброї енергії кожному її члену.

*Внучка Бориса Негоди
Богданка Бучковська*

Творчий процес

*Наслідуюмо
маміне мистецтво*

*Радість і джерело
натхнення*

Модель одягу

Уся велика родина Негод присвячує більшість часу художній діяльності. Вони створили родинну художню раду, де по-справжньому радяться і знаходять нові шляхи власної творчості. Кожна нова ідея обговорюється і затверджується членами родини, які часто підставляють одне одному надійне плече. Лише у такій сім'ї на подільській землі зміг народитися феномен – масштабна реалізація української абетки у стилі козацького скоропису.

БОРИСА
НЕГОДИ

Защита
душа
у теріорах
оїної
пастелі

ТАБУЛА РАСА. ПОЧАТОК ТВОРЧОСТІ У ТЕХНІЦІ ОЛІЙНОЇ ПАСТЕЛІ

*Білий лист незайманий,
Простір недоторканий,
Всіх ознак позбавлений,
Чистий, неприборканий.*

З чистого білого аркуша паперу починається магія творення. Перед початком кожної роботи Борис Негода сідає перед незайманим листом і починає медитувати. Перш ніж провести першу лінію, поставити першу крапку, художник відчуває, як його голова переповнюється думками; через деякий час починають формуватися образи. Приходить спокій, що заповнює кожну клітинку його організму, водночас груди розпирає натхнення, бажання торкнутися давно приготованих художніх матеріалів. Лише тоді робиться перший крок, що плямує цю незайману поверхню. Загадковий і магічний білий аркуш, табула раса, здатний підштовхнути митця до народження будь-якого зображення, він мимоволі наповнює задумані образи філософським змістом і високими енергіями. Лише тоді все зайве перестає існувати, зникають враження від непотрібних життєвих дрібниць і розчарувань. Стає неважливою марнота марнот цього світу. Душа оновлюється і відпочиває за роботою.

Табула раса – найбільш необхідний елемент творчого процесу, який рятує Бориса Негodu від розчарувань, людської невдячності, душевних потрясінь, власного заспокоєння, душевного й фізичного болю. Для художника чистий аркуш – це життя.

Потреба щоденного спілкування з папером виникла не раптово. Після інституту, звідки вийшов художником-графіком, Борис самотужки розробив та опрацював технології виготовлення гравюр на мідних пластинках (мідьорит), вивчав властивості паперу для друку. А вже у зрілому віці душа попросила розширити горизонти ахроматичної графіки і впровадити в свої композиції усе багатство кольорів.

До малярства Борис Негода звернувся лише 1993 року, створивши низку акварелей «Сни дитинства». Далі митець захопився олійною пастеллю, яка дозволяла створювати надзвичайні за колоритом аркуші, тонкі градації забарвлення, тонові розтяжки.

Борис Негода. Порух світла в тенетах пітьми. Олійна пастель

Згодом з'явилися серії «Верлібри пастелі» та «Пастелі». Задумом працювати у такій техніці Негода поділився з колегами. Більшість з них казали, що це пуста справа. В Україні такий матеріал не схвалювався навіть іменитими художниками. У спеціалізованому художньому магазині на Негоду подивилися, як на дивака – для чого, мовляв, марно гроші витрачати. Довго шукали пастель у складі, і, мабуть, були раді, що збули йому кілька упаковок. Все ж Борис наполегливо йшов до мети і зрозумів суть використання можливостей пастелі та її важливі композиційні особливості. Він усіх переконав, що було би бажання і настирливість, можна досягти, здавалось би, неможливого. Взагалі, маячна ідея – найцінніша для творчості!

Пастель – найпридатніший художній матеріал для зображення природи. У самого ж майстра пейзажів небагато... Малюючи з натури, він відпочиває, але йому вдалося примусити пастель служити не лише його величності пейзажові. Картини митця після кожного штриха немов

оживають. Пастеллю можна передати все не гірше, ніж фарбою. І знову дослідження паперу, здатного передати усі принади й особливості пастелі.

- Я - творець! - Мені подобається цей процес. Я цим живу, - говорить художник.

Задумавши картину, він стає і режисером, і постановником, і сценаристом, і художником, і головним героєм дійства. Він малює те, що відчуває, чого бажають його душа і серце, своє бачення і розуміння сучасного і минулого, подій і людей. Це за межами ремесла й елементарного відтворення на картоні фрагментів навколишнього світу. Це - новаторство, яке вже стає набутком вітчизняного мистецтва. Ось що може нешанована раніше олійна пастель у руках автентично обдарованої людини.

Вже кілька років, як Борис Михайлович відійшов від традиційної монохромності графіки. Попри це, він не відмовився повністю від того стилю, в якому пропрацював чи не все життя. Просто Негода знайшов себе в іншому - олійній пастелі. Мнемонічний вислів «чарівна осінь жар-птицю закликає бабин сад фарбувати», що розкриває кольори веселки, зачарував художника і підштовхнув до занурення у гармонійні глибини кольорів і відтінків олійної пастелі.

- Це досить складна техніка, - каже художник.

- Мало хто нею займається: пробують і кидають - терпіння не вистачає. А мені до душі!

- Як тільки я ще думав братись за її освоєння, мій колега з Польщі, ніби глузуючи, сказав, що у мене нічого не вийде - ця техніка мені швидко набридне, і я її покину, як до цього вже зробили багато митців.

Сила олійної пастелі

Ну, звичайно, від цих слів у мене стало ще більше впертості та бажання таки опанувати новий напрямок.

Якщо у кількох словах, то техніка олійною пастеллю схожа на мільйон вкручень-краплинок. На відміну від сухої пастелі, де можна якийсь контур розтерти пальцем, з олійною так не поведешся. На одну таку картину йде часу до місяця, буває, навіть аж до року. Це вже як натхнення прилине.

Як зізнається Борис Негода, допоки єдиною його музою є Україна. «Заради неї й працюю» – просто і без прикрас зізнається майстер.

У техніці олійної пастелі першими були написані кам'янецькі пейзажі. Писати Кам'янець Борис Михайлович полюбляє зимою та восени.

А почалося усе з перших хризантем, які відкрили перед художником нову стежину до його творчості. Художник і досі пам'ятає той доленосний день, коли, йдучи через ринок, побачив стареньку жінку, яка продавала морозки – найпізніші хризантеми. Купивши їх за копійки, Негода навіть не здогадувався, як вони змінять його подальшу долю, що саме завдяки їм у його творчості почнеться нова епоха.

– Ішов сніг, а вона запрошувала купити квіти. Поряд продавали троянди, але мені чомусь сподобались оті морозки. Я їх купив і приніс у майстерню. Раптом мені дуже схотілося їх написати, і саме в кольорі. У мене знайшлася пастель, і я зробив перший живописний натюрморт.

– Якби я не купив тих квітів, нічого могло б і не бути. Дякую тій жіночці, бо в кольорі тепер я просто купаюся, я ним живу і насолоджуюся.

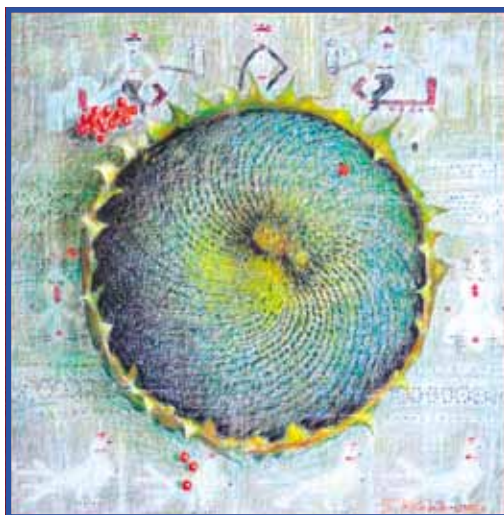
Так, як художник, що не витримує запаху фарби, він знайшов себе в олійній пастелі.

Процес створення картини – це таїна, яку митець ще й сам до кінця не розгадав, не знає, що ж буде далі. Це щось на рівні підсвідомості, емоцій, щось розбурхане й динамічне. Йому завжди важко почати. Він довго ходить, тягне час, аж доки не побачить цей образ у собі, а тоді komponує його на папері. Далі вже простіше – надати малюнку завершений вигляд, побачити, що з того вийшло – і розпочати нову роботу.

Робота – прозора-блакитна із золотими відтінками осені – «Бабине літо».

– Я найбільше люблю осінь, – сказав художник, розповідаючи історію цієї картини, – восени надзвичайно гарні кольори і особливий настрій. І зиму люблю, це – казка. Сніг укриває все сміття, руїни, і бачиш лише казкові палаци.

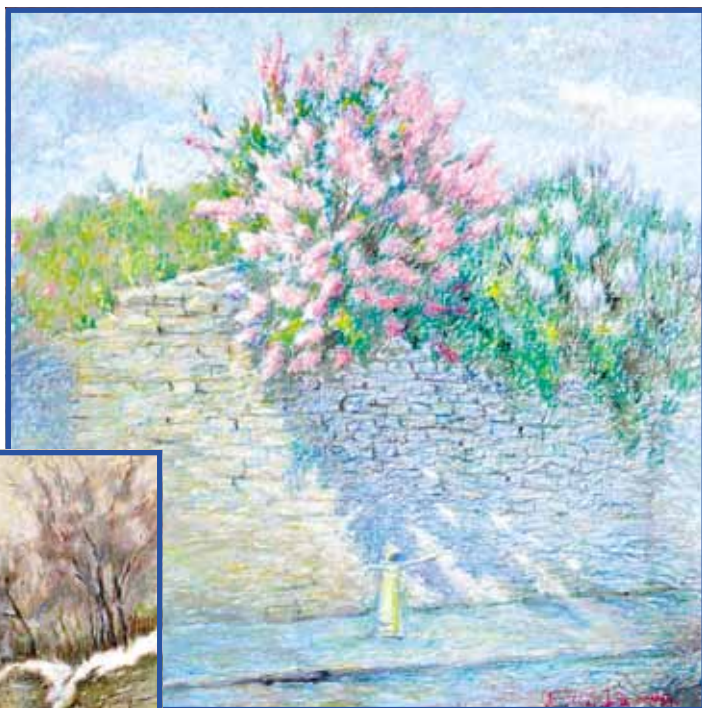
Музою для творця служить випадковість, що сама по собі є не випадковою. Зустріч, книга, подія, щось побачив, щось вразило – це викликає

Борис Негода.
Дороги життя.
Олійна пастель

Борис Негода.
Калина.
Олійна пастель

Борис Негода. Колонка.
Олійна пастель

Борис Негода. Вузький провулок.
Олійна пастель

у нього сплеск, емоції, настрої, який він намагається втілити у візуальні образи.

Що ж до улюблених місць, то таких у художника чимало – власне Фортеця, Руська, Польська, Вітряна брами, вулиця Довга. На переконання митця, на останній узимку, наче в казці.

Опанувавши пейзажі у новій художній техніці, Борис Негода взявся за сюжетно-тематичні композиції. А композиція – це вже творчість – це й думка, й широта мислення, повнота форм та робота над найдрібнішими деталями. Так з'явилася серія робіт про Тараса Шевченка. Наступною була серія «Ангелів» та «Скіфів». Згодом мистецький доробок з 50 робіт об'їздив виставкою усю Німеччину.

У своїй живописній творчості Борис Михайлович значну кількість робіт присвятив жанру натюрморту. Натюрморт у його композиціях живе своїм власним самостійним життям, але майже завжди він має яскраве національне забарвлення. Мовою речей він розповідає про своєрідні найрізноманітніші сторони життя подолян. Натюрмортний живопис Негоди стверджує радість життя, закликає людей насолоджуватися красою фруктів, овочів, квітів, блиском скла, фактурою дерева, формою звичайних предметів. Подібно до портрета і пейзажу, натюрморт має свої особливі засоби впливу на настрої і думки глядачів. Звичайно, що людина, її складний духовний світ, найрізноманітніші образи природи відкривають перед живописцем ширші можливості зацікавити і зворушити глядача, ніж зображення «мертвих речей». Та натюрморт дає змогу переконатись, що в живописі не лише об'єкт зображення, а й те, в якій манері він змальований, визначає зміст твору.

*Як малювати
натюрморт*

Народне
мистецтво -
джерело
натхнення

Борис Негода.
Дарунок осені.
Олійна пастель

Улюблені атрибути натюрмортів

Нерідко в натюрмортах бачимо побутові речі (це характерно для творчості Б. Негоди), які не відзначаються особливою красою. Проте, кожна така річ має своє практичне призначення і, зосередивши на ній увагу, можна викликати спогади про обставини, в яких вона застосовується. Улюбленим компонентом Борисового натюрморту є старовинний австрійський столярний інструмент – зензубель, який час від часу з'являється в композиціях «мертвої природи» і відіграє роль своєрідного акценту всієї роботи. Як фон для натюрморту часто виступає весільний рушник з шовку-сирцю XIX ст., на якому зображені антропоморфні (вишиті вершники), зооморфні і рослинні традиційні народні візерунки.

Речі домашнього вжитку, твори прикладного і декоративного мистецтва, овочі, фрукти, квіти – що б не показав митець у своїх картинах, – робить він це з великим тактом і смаком, уміє знайти найбільш цікавий ракурс зображення предметів, гармонійно komponує їх у просторі або на площині. Полюбить малювати старовинну дерев'яну мазницю для змазування коліс дьогтем, колоритний мідний жбан, сулію для меду, милий серцю кирзовий чобіток, як пам'ять про тата, котрий власноруч пошив мешти маленькому сину. Такими теплими й родинними є натюрморти Б. Негоди.

Насиченість кольорів, яскравість і різноманітність орнаментики створюють святковий настрій, надають натюрморту пишності й опатності. Чисельні кольорові рефлекси, що відбивають тканини, насичують колорит картини. Часто в натюрмортах Борис Михайлович використовував одні й ті самі речі, але йому вдавалося створити з них безліч композицій, які всі по-своєму своєрідні і цікаві. Звичайно, до кожної художник додає декілька відмінних елементів, і вони виглядають більш новими. Речі мають різну текстуру, фактуру, але він майстерно і реалістично передає матеріальність кожного предмета, «мертва натура» наче оживає від руки майстра.

Через рік польський колега, який не вірив в успіхи Негоди у царині олійної пастелі, довго просив пробачення та вкотре захоплювався його талантом і впертістю.

Сьогодні Борис Михайлович не покидає олійної пастелі, працює над новими образами та сюжетами. Майстер зовсім не шкодує, що відійшов від графіки, оскільки прагнув якомога глибше відчутти колір. Його майстерність відбивається у різних техніках, якими він оволодів, навіть метал підкорив. У його доробку чимало гравюр.

– Єдине, що скажу вам, щоб чогось досягти, треба докласти зусиль, волі, здоров'я, знань. Бути терплячим і трохи навіть упертим. Просто так, з неба, нічого не падає... – стверджує художник.

Ніяка інша галузь не дає можливості так безпосередньо, в єдності інстинкту, почуттів та розуму втілити ідею безсмертя душі, як мистецтво.

Високе мистецтво – це дзеркало, в якому людина шукає і знаходить своє матеріальне та духовне відображення. Таким дзеркалом стала і серія творів Бориса Негоди «Верлібри пастелі».

Саме так було названо чергову виставку відомого подільського митця, котра проходила у виставковій залі Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника.

З учнями Славутинки

Вдячні учні

Нові малярські роботи Б. Негоди – багатопланові, філософські; це свого роду притча про зерно, яке встигло прорости, дати плоди, та про землю, яка застигла в чеканні нового зерна й нового врожаю. Є процеси, які не можна зупиняти, – майстер прагне достукатися до нас, сучасників. Не випадково наскрізною темою в його поетичних пастелях звучить мелодія стерні, полукіпків, копичок, зібраних, забутих, а часом розпаханих, бо в них, напіврозкритих, захована прапам'ять народу, ключ нашого буття, цей екзистенційно осягнутий етос українського духу. Піднімаючи глибинні пласти підсвідомості, прориваючись крізь просторово-часовий континуум реальності, Негода формулює провідну концепцію своєї творчості: концепцію ближнього світу. Пошук істини можливий на чужині, в далеких заокеанських світах, але справжнє самопізнання, самореалізація, осягнення істини буття можливі лише тут, на цій землі, де народилася людина, де з дитинства супроводжували її яблуневі сади, поля, верби, що пронизують гілками-стрілами небо, вікна домівок, криниці, дерев'яні сумні штахети і залиті сонцем ганки в оточенні білих лілей («Волога часу із криниці долі», «Осіннє скло серпневої стерні», «Бісквіти лілій – алебарди порцелян», «Се плоть і кров моя...»). Ближній світ є невіддільним від суті і плоти людини: це – родина, батьки («Бджолина доля для людської пісні», «Мій яблуневий регент»), це минуле краю, яке фрагментарно просвічується на старих штахетинах («Срібляста колискова для білого коня») і незмінні побутові атрибути життя українця: відра, фіранки, глечики, рушники, писанки, свічі («Перлини мрій у подиху жадань», «Птахи душі...»). Це, властиво, й сама душа, яку єднає з Богом вічна нить, соломина в структурі копиці – символ великої ваги («Осіння пісня весняних тіней»), і все, що душі дарує тепло: дитячі личка, чиста жіноча постать. Врочистий світлий спокій панує над цим усім – і мелодійні голоси дзвонів, і лет птахів, і шелест крил ангелів у нескінченній блакиті небес.

Техніка олійної пастелі дозволяє майстру передати всі нюанси почуттів, надихає шукати нові й свіжі живописні ефекти, розкриває глибинний зміст земного життя. Процес удосконалення техніки і вивчення можливостей художнього матеріалу постійно триває, не припиняючись ані на мить.

Картини є незмінними й незамінними цінностями нашого «ближнього світу», які не можна відкинути, не спотворивши себе; їм не можна зраджувати, бо то є основа нашого національного духу. «Не руйнуй», «...любви ближнього...», «...посій зерно і вирости його...», – просить у власних роботах автор. Його іноді охоплює побоювання за цілість сво-

го і вашого ближнього світу, – за всю Україну. В роботі «Нічні примхи зримого світила» – порепане небо, розтріскане, як земля під суховіями, а поля губляться в глибокому мороці століть.

Експоновані картини вражають відвідувачів виставок рідкісною гармонією рисунку й кольору, багатим колоритом тонів і нюансів, складністю техніки пастелі на фактурному акварельному папері, оригінальними оптичними ефектами. Вони зачаровують незвичним потоком світла, яке струмує від них. Це не лише мінливий пульсуючий простір, сонячні промені, сяйво небес чи сріблясті місячні відсвіти – це духовний спадок нашої землі, який митець прагне донести до глядача в багатих

Борис Негода. Ми зорі решетили.
Олійна пастель

поліфонічних символах, орієнтованих на філософське осмислення, на асоціативне сприйняття.

Блискучий імпровізатор, європейські освічений художник, майстер гравюри та живописних полотен, Борис Негода доповнивши українське образотворче мистецтво не лише однією яскравою сторінкою.

У композиціях звучать справжні людські цінності: віра в невмирущі високі ідеали. Щира краса та багатогранність життя. Служіння цим ідеалам – головне призначення художника.

На перший погляд, у всьому стверджується врочиста гармонія. Застигли в нерухомих позах дитя-янгол, чис-

та жінка-муза – натхнення митців Поділля, Архангел Гавриїл, двійко коней, що довірливо прихилились один до одного. Не ворухнуться «бісквіти лілій та алебарди порцелян». Всевидяче Око споглядає з небес на те, що відбувається на землі, оберігаючи спокій людей, подаючи їм надію на вічне щастя.

Несподівано автор веде глядача в більш глибинні, підсвідомі пласти власних задумів. Перед глядачем з'являється фактурне, як земля підчас засухи, небо, динамічна гра рефлексів, хмаринка-торбинка, що летить

*Борис Негода. Тарас Шевченко.
Олійна пастель*

по небу; відчувається гомін небесних Серафимів, що підтримують величезну писанку, звучать голосні, сріблясті дзвони, стрімкий рух птахів та коней, які допомагають нам перенестись у інші виміри.

Техніка олійної пастелі на акварельному папері при найближчому спогляданні дає вражаючий оптичний ефект. Негода в роботах відчутно перегукується з імпресіоністами, особливо близькою автору є дихаюча повітрям техніка П'єра Огюста Ренуара.

20 травня 2013 року в музеї Гетьманства в Києві на Подолі відбулася виставка митця Бориса Негоди, під назвою «Метаморфози». Одним з ключових елементів виставки є триптих за такою ж назвою: «Метаморфоза I», «Метаморфоза II» і «Метаморфоза III».

Афіша виставки Бориса Негоди «Метаморфози»

Метаморфози Бориса Негоди

Перша з робіт цього триптиху була розміщена на банері та запрошеннях: бик з обличчям чоловіка несе на собі прекрасну жінку. Ось таке поєднання грубої чуттєвості і потуги бика з лілейною ніжністю жінки. Гра контрастів, контраст рис і, водночас, гармонія почуттів.

А хіба не таким є саме наше життя? Ми все пізнаємо в порівнянні. Нас часто тягне до чогось протилежного і водночас такого до болю знайомого, ніби це частина нас самих, частина Всесвіту, в якому ми живемо.

Метаморфоза – слово, запозичене в греків, вказує на докорінну переміну. Переглядаючи роботи, спробуйте увібрати в себе закладений у картині код і зрозуміти, що для вас особисто означає Метаморфоза. Така концепція виставки, що промовисто свідчить про Метаморфози і неоднозначність нашого життя.

Споглядаючи роботи Бориса Михайловича, незважаючи на певну статичність, у кожній з них незримо присутній рух, точніше, передчуття стрімкого польоту. Нібито ще мить – і все оживе, пролунають звуки, заграє світло. В його картинах важливі подробиці – в них суть сюжету.

Борис Негода. Плескіт чарівого сну.
Олійна пастель

Варто подумати, перш ніж робити остаточний висновок, що ж саме мав на увазі художник. Він зумів, не втративши гармонії і напруги, вселити епічність у невеликий формат. Цим наскрізь просякнутий цикл «Витоки», в кожній роботі якого – потужний пласт рідної історії та культури. Це ж простежується і в новому циклі «Скіфія». Вразила й антропологічна схожість облич на картинах з відтвореними науковцями за черепами образами з розкопаних скіфських курганів. Спеціальною літературою він не користувався. Лише інтуїцією. Недарма хтось з мудрих порівняв художників та поетів з медіумами.

Своєрідна живописна манера дає можливість відчутти тремтячий, хиткий стан простору, передати відблиски сонячних променів, сріблястий серпанок місячного сяйва вночі, бризки на воді, коливання листя, невловиму посмішку на обличчі...

Під час роботи художник завжди вмикає радіо з музичним каналом; музика має бути тихою, спокійною, лунати в гармонії з душею, щоб не нав'язати роботі свій настрій, свою тему.

Борис Михайлович вважає себе щасливою людиною, бо робить те, що хоче, має сім'ю й дітей, житло, творчу майстерню.

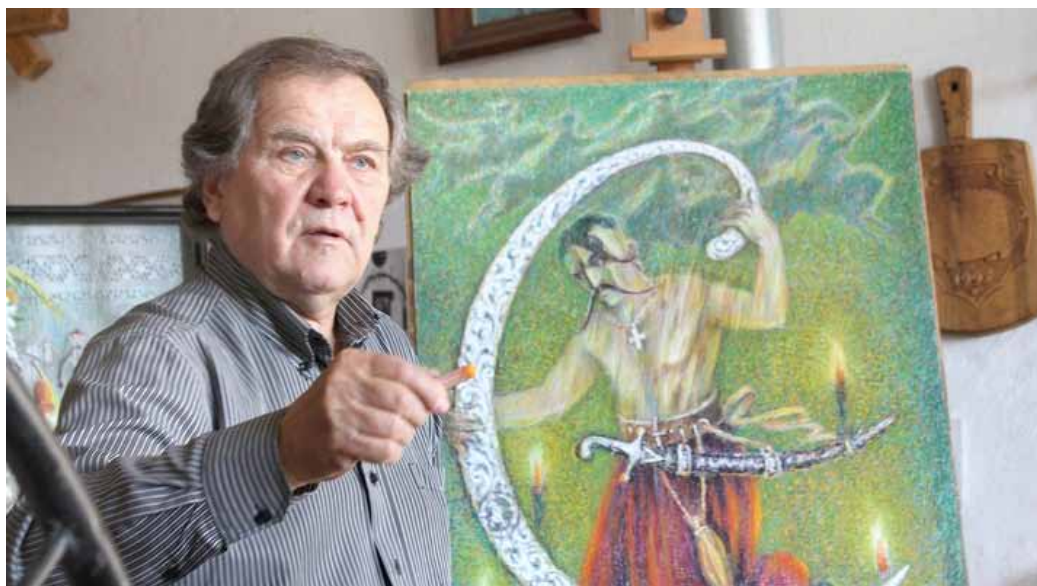
«Я думаю, найголовніше, – щоб людина займалася своєю улюбленою справою – чи то художник, чи педагог, чи бізнесмен».

МІСТИЧНА СИЛА КОЗАЦЬКОЇ СИМВОЛІКИ

Негода завжди любив писати і ще в училищі захопився вивченням техніки старовинного козацького письма. Розпочав з того, що завів собі звичайнісінький зошит, де щодня вимальовував букви. Малював спочатку дуже примітивно, але згодом те примітивне переросло в щось добре. Коли вже вчився в інституті, хоча його там не навчали такому шрифту, але він увесь час ним займався. З часом скоропис став для нього своєрідним захопленням, і він задумався над тим, щоб зробити таким шрифтом український алфавіт на окремих листах. У Кам'янці ніхто таким письмом не володіє, хіба що його син наслідує вміння та навички батька.

Кожну із філігранних візерунчастих букв митець наче вписав у сюжети із життя українського козацтва. Написані в улюбленій авторській техніці Бориса Михайловича – олійною пастеллю, картини наче живуть власним життям, самостійно розкривають глядачеві власну душу.

Робота над козацькою абеткою

Для втілення багатьох ідей художник обирає саме олійну пастель. По-перше, ця техніка складна, і йому подобається її складність і «впертість». По-друге, нею рідко хто працює, і в цьому він вбачає актуальність, новизну і унікальність процесу. Адже «незатертість» цієї техніки дає можливість по-свіжому висловлювати власні ідеї. Оскільки Негода графік за фахом і звик «долати» важкість матеріалу, то пастель – як черговий виклик його характеру. Він любить силу олійної пастелі, в ній співає його душа.

Художник ніколи не ставить собі за мету написати певну кількість картин, за рік їх у нього може вийти лише декілька, а інколи за цей же період – більше десяти. Раніше за пастеллю художнику потрібно було їхати до Києва, а тепер уже і в Кам'янці можна купити – магазин художніх матеріалів замовляє її спеціально для митця. Поки він єдиний у місті працює за цією технікою, з такою силою та поривом. Хоча й показує все своїм студентам, та поки пастель мало хто опанував. Не вистачає терпіння.

Персональну виставку Борис Негода презентував і до свого 65-го дня народження. На відміну від попереднього ювілею, 70-річний ювілей митець відзначив скромно, адже через останні події в Україні переживає за долю Батьківщини, бере все близько до серця.

– Мені завжди боліла Україна, її історія. І хто би міг подумати, що нас таке може спіткати у XXI столітті!?

Проте, оговтавшись після складних і тяжких подій в Україні, митець зібрав усі свої сили та став наполегливо працювати над картинами із серії козацького скоропису «Козацької абетки». Вони загартовували й живили його силою та бажанням пережити трагічні воєнні події на рідній землі.

Борис Михайлович розпочав такий нурт в олійній пастелі, як алегоричний символізм. У цьому ж стилі виконана і нова колекція творів. Вибір техніки і створення задуманих образів завжди пов'язані з характером символіко-образної концепції, ідеєю твору. Кожна із написаних художником літер привідкриває завісу славного історичного минулого нашого народу. За допомогою художніх засобів митець створив абетку – від А до Я, робота над якою тривала упродовж трьох років (2012–2015). Хоча Негода й почав з літери А, але далі картини створювалися в довільному порядку, за натхненням. Процес тривав довго, але Негода отримував від кожного задуму, кожної втіленої композиції максимум задоволення і творчої наснаги.

Нарешті настав довгоочікуваний момент завершення усього циклу задуманих робіт. Серія «Козацької абетки» була представлена у 34-х творах, виконаних у техніці олійної пастелі, усі вони створені в однаковому розмірі (100 x 70) з різними сюжетами, які вражають та захоплюють. У ній використано 32 літери з українського алфавіту, проте букви М та П митець створив у двох варіаціях, не реалізовано лише літеру Г, яка в українській мові має доволі драматичну долю.

Вже 23 липня 2015 року в чернівецькому «Вернісажі» була відкрита не зовсім звичайна, точніше – зовсім незвичайна виставка.

Літери і знаки, що шифрують в сюжетах екзистенцію козацької долі – ці картини прочитуються на рівні асоціації та історичного знання. Запорука сили козака – шабля, запорука його швидкості – кінь вороний, а найбільша, певно, тасмниця, нерозгадана і досі – то козацьке характерництво. Все це можна віднайти в образах виставки «Чари козацького письма».

Художник раніше вже представив збірки аркушів на тему скіфів, ангелів, життя Тараса Шевченка та інші. Однак, унікальною вважає саме цю, нову козацьку колекцію. Адже вона сама, в ній зібрано 34 картини, кожна з яких представляє окрему літеру українського алфавіту, має об'єднуючий орнамент, забарвлений українським козацьким бароко.

Всі композиції виконані в рідкісній живописній манері – олійної пастелі; насичена й гармонійна палітра кожної з них передає відтінки й напівтони кольоросприйняття українського народу. «Він жорна з анге-

лом крутив», «Воїни світла», «Чайка в морі, місяць і зорі» – образи наче і традиційні для української культури, але осмислені та подані цілком по-новому. У картинах Бориса Негоди відкривається звучання кольору: народнопісенний образ, доповнений абетковим знаком і трансформований художником у композицію, становить незвичайну єдність образу, значення та трактування. Сам автор розповідає, що стиль літер для картин створив і розробив сам, проте виконав його у старовинній манері – козацького бароко. По суті, «Чари козацького письма» – то, власне, козацьке письмо в образах.

Аби зрозуміти душу народу – мало знати його теперішнє, починати варто з історії. Українська історія – то козача історія, історія відважних воїнів-лицарів і відважних патріотів країни. Символи козацької доби – то символи могутності країни, а тому ця тема в мистецтві завжди матиме особливе звучання.

Борис Негода захопився вивченням життя та діяльності предків, зокрема, його завжди цікавили легенди про славних козаків. Існує безліч оповідань про козаків-воїнів, які мали надзвичайні здібності та які відрізнялись від інших військових особливим бойовим мистецтвом. Їх називали характерниками. Козаки-характерники сповідували давню сакральну українську культуру та були посвячені у таємні знання про людину, природу і Всесвіт. Всі свої знання вони спрямовували не на досягнення своїх особистих інтересів та збагачення, а на збереження свободи, гідності та незалежності власної землі, свого народу. Адже лише сильні Духом спроможні оволодіти, зберегти та пронести через тисячоліття знання своїх предків. Усім відомі славні імена Івана Сірка, Григорія Сагайдачного, Семена Палія, козака Мамає, Івана Золотаренка та ін.

Ідея створення козацької абетки виникла спонтанно в 2012 році. І, хоча спочатку автор мав інший задум, хотів проілюструвати, розписати літери із зображенням птахів, а потім згадав і повернувся до того, що підсвідомо завжди хотів зображувати козаків, тим паче, що митець розробив і прекрасно володів «козацьким скорописом».

Коли почав працювати, в нього виникло багато питань: – побут, сім'я, війна... все це накопичувалося і йшло до того, що художнику прийшлося працювати над цією темою цілих три роки. Починав з літери «а», далі – продовжував у хаотичному порядку. В кожному з картин намагався вписати побут, вірування, філософію і містику життя козаків. Багато букв уплетені в полотна сюжетно. Наприклад, на картині, де козак танцює гопак, зображена літера «р». Його надихає козацтво. У компо-

зиціях панорамно розгортаються картини нелегкого життя козаків, як вони дружили, любили, боролись. Він вважає, що саме зараз це найпопулярніша, найпотрібніша тема. Найцікавіше, що це наша історія, яка належить багатьом поколінням українського народу.

Цей, здавалось би, нереальний та трудомісткий процес написання абетки, який зайняв багато сили й часу, відбився на здоров'ї самого художника. Проте Борис Михайлович є людиною незламною, пройшовши курс лікування, знову приступив до праці, до створення нових робіт, які покликані бути шедеврами.

Усіх так вразила живописна абетка козацької писемності, що уже 18 грудня 2015 року стіни міської ратуші Польського Ринку в Старому місті прикрасили композиції з усіма літерами козацького скоропису. Освітньо-мистецький проект під назвою «Подільська абетка» презентували в стінах мистецького кафе «Ратуша» завдяки власнику «Гала-готелю» Анатолію Ковальському, який був настільки вражений колекцією картин Бориса Негоди, що вирішив представити її на загал в оригінальному форматі. Ідею художника оцінили в місцевій Асоціації готельєрів та рестораторів міста, які запропонували створити художньо-краєзнавчий буклет для кам'янчан та гостей старовинного архітектурного та мистецького осередку. У буклеті кожна буква супроводжується словами та подіями, пов'язаними з Кам'янцем та його історією. У завершальному вигляді буклет має складатися з тридцяти трьох розворотів, справа – картина Бориса Негоди на певну літеру, зліва – з короткими поясненнями подаються до літер конкретні поняття, постаті, символи, пов'язані з Кам'янцем-Подільським, з Поділлям взагалі.

«Мене вразила ця виставка, це три роки роботи, важка праця, я щиро вдячний вам за цей проект!» – зазначив міський голова Михайло Сімашкевич та нагородив грамотою художника Бориса Негодю за вагомий внесок у розвиток образотворчого мистецтва і створення унікальної колекції картин «Подільська абетка для родини». Також мер міста вручив подяку приватному підприємцю Анатолію Ковальському за моральну і фінансову підтримку та сприяння у створенні мистецько-освітнього краєзнавчого проекту «Подільська абетка для родини». Краєзнавчий буклет видається у кількох тисячах примірниках.

У кожному картині в техніці «олійна пастель» Борис Негода заклав філософський зміст, історію, вірування українців. Кожна літера продумана та зашифрована в окрему історію на полотні. Автор залишив частинку себе в кожній картині, а пересічний глядач бачить в картинах щось своє.

«Ті джерела, з яких він надихається, – чисті і прозорі. Образи давньої української міфології, переплетені з давніми християнськими віруваннями, – це весь світ цього художника: справжній, непідробний і втаємничений» – описала творчість свого колеги мистецтвознавець Інна Березіна.

Автор козацької абетки сподівається, що колись усі композиції сподобаються якомусь меценату, який придбає їх у повному обсязі для своєї колекції. Адже художник не збирається розформовувати колекцію по одинці, вважає що все створене має триматися разом.

Борис Негода: – Я замислююся над тим, яке жорно кручу. Із дня в день ми крутимо і крутимо жорно свого життя. Який помол з нього виходить?

Ось гасла деяких аркушів Козацької абетки:

«Він жорна з ангелом крутив» (літера Ж);

«Шаблі дзвін, бандури гомін» (літера З);

«Зацокотить копито (літера К)».

– Я люблю силу олійної пастелі, в ній співає моя душа!

Козацький дух з давніх-давен нуртував у серцях українців. У ці буремні часи козацький дух нам особливо потрібний.

Наразі у Бориса Негоди вже є образи та твори, які він щодня, штрих за штрихом, цятка за цяткою промальовує у своїй голові та на аркушах. Працює над різними темами, продовжує розвивати Скіфську тематику, з плином часу все більше духовних мотивів звучить у його творчості, це роботи: «Спас Нерукотворний», «Спасіння», «Спокуса», «Він серед нас», «Несіння хреста», «Царівна з Агнцем», «Юдіфь і Оліфер». Художник також пише натюрморти («Натюрморт з маслорібною», «Зензубель» та ін.) та не перестає творити, дивуючи себе та оточуючих неймовірною грою кольорів у власних роботах.

Його картини за своєю драматургією дуже схожі на старовинні українські ікони. Такі ж приглушені, пастельні тони, така ж сповільнена, прихована глибина, строгі класичні лики, чисті погляди, свічники, лірична метафорика...

Із таким поривом і темпом, як працює Борис Михайлович, вже скоро можна очікувати на чергові виставки його нових робіт. Лише дав би Бог йому сили та здоров'я для його подальшої нелегкої творчості.

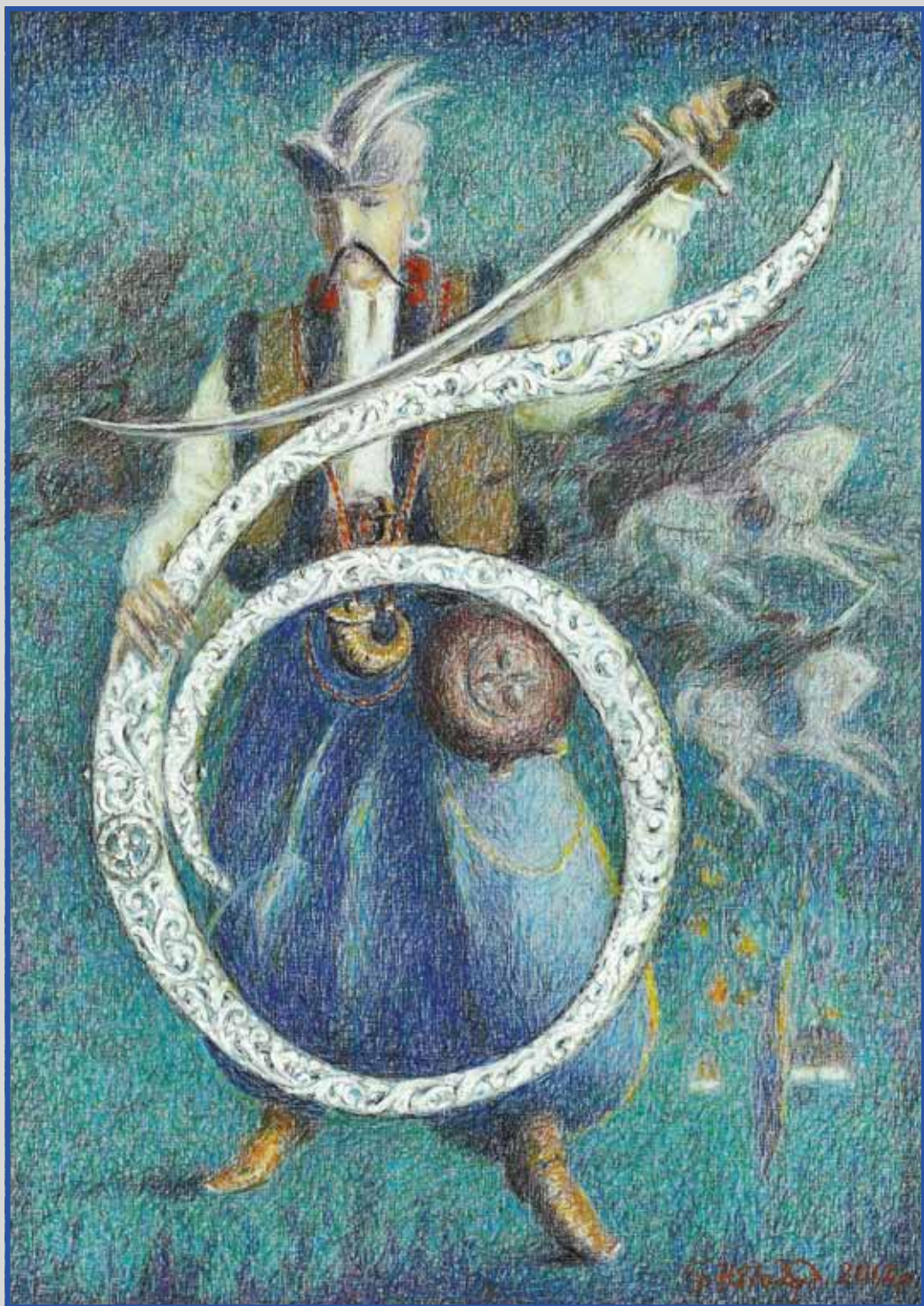
У перспективних планах художника ще чимало ідей і нових проєктів – серед них і свіжі полотна, і нові персональні виставки, і виїзди на художні пленери. Бо, як зізнається сам митець, не зробив ще багато з того, що запланував. Ось таке дивне мальовниче життя подільського художника Бориса Негоди розгорнулося на сторінках цієї книжки.

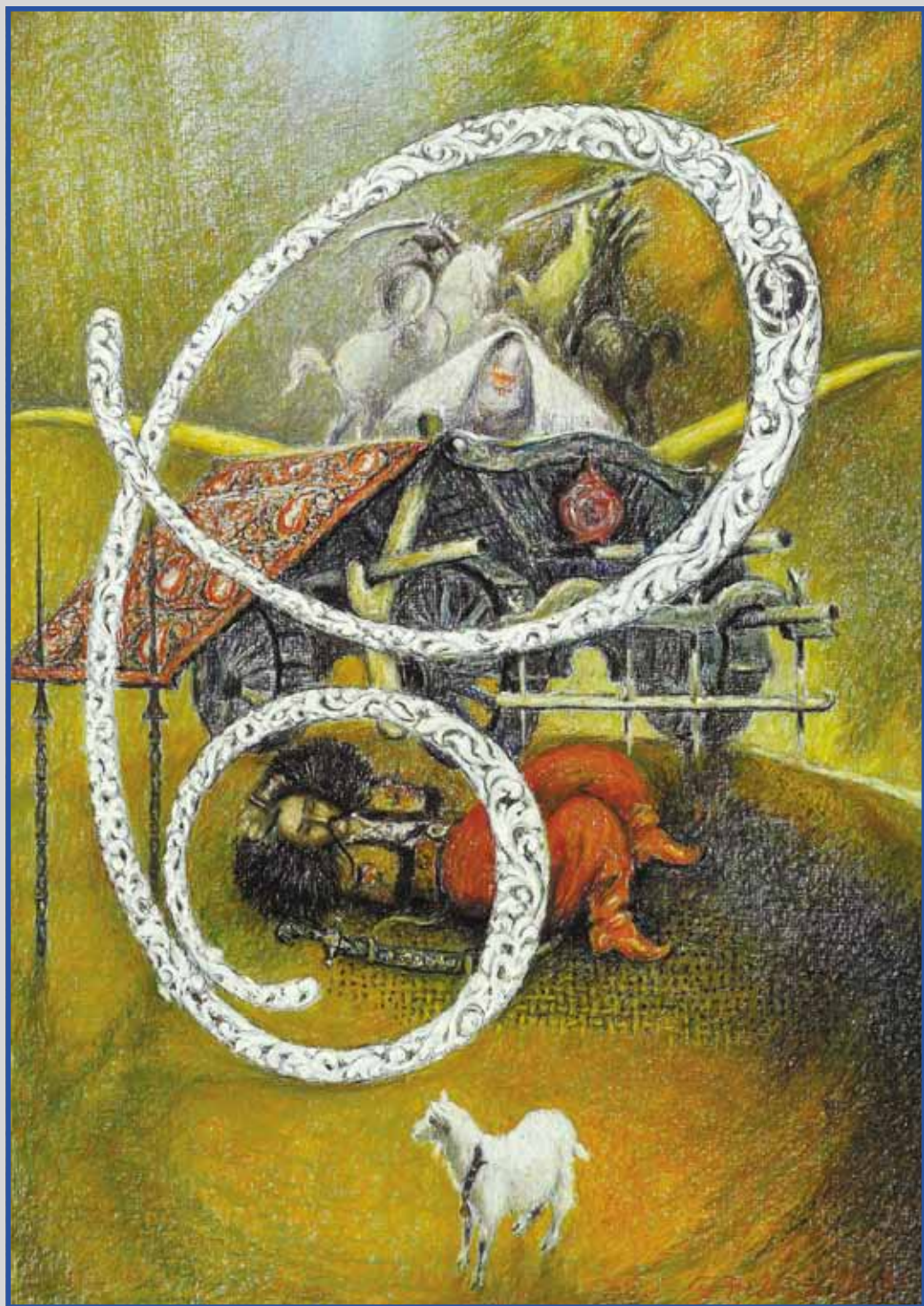
Борис Негода. «А». Задумався козаченько, а що далі буде.
Серія «Козацьке письмо», 2012. Олійна пастель, 100x70

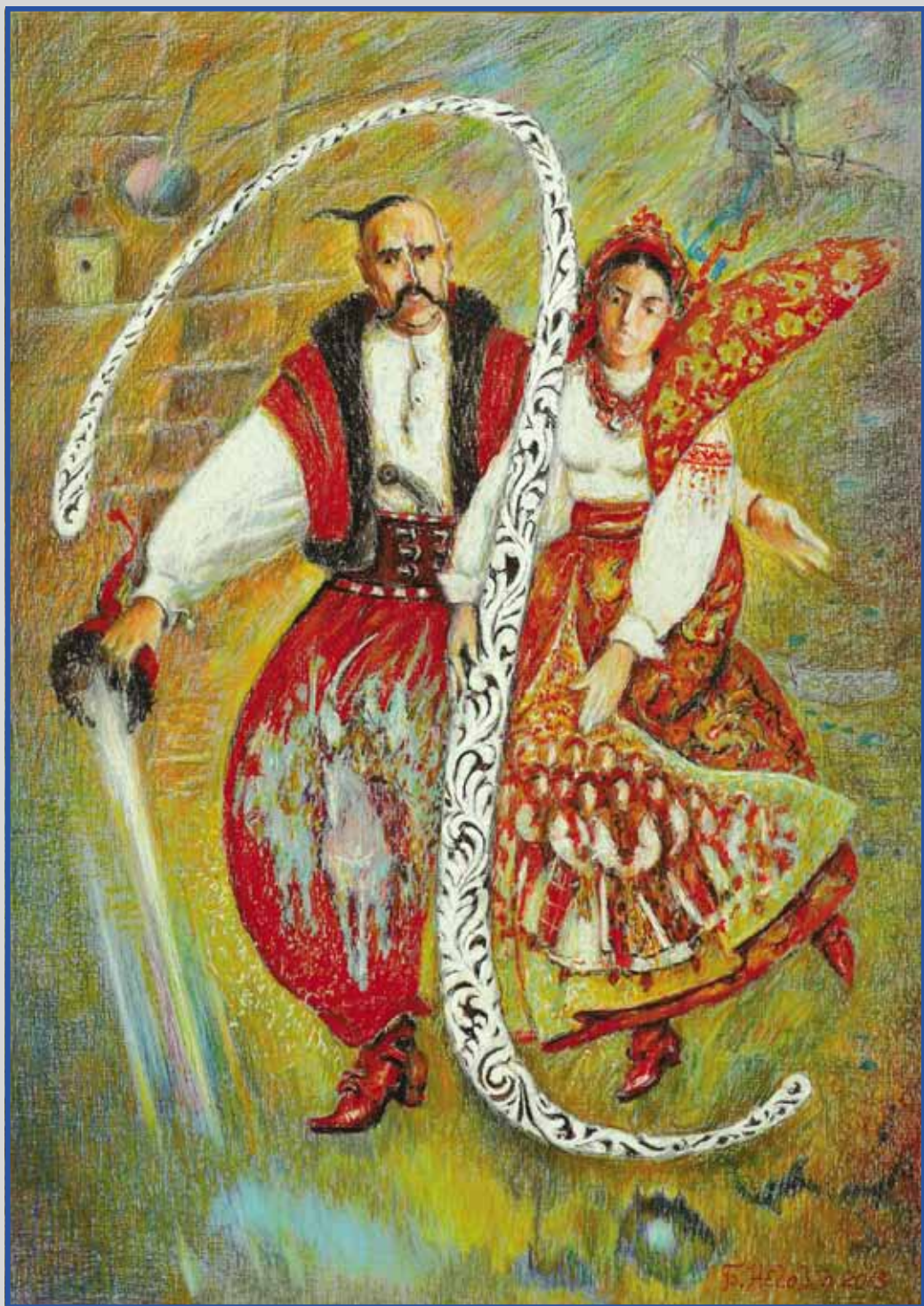
Борис Негода. «Б». Мов блискавка, запеклий бій.
Серія «Козацьке письмо», 2012. Олійна пастель, 100x70

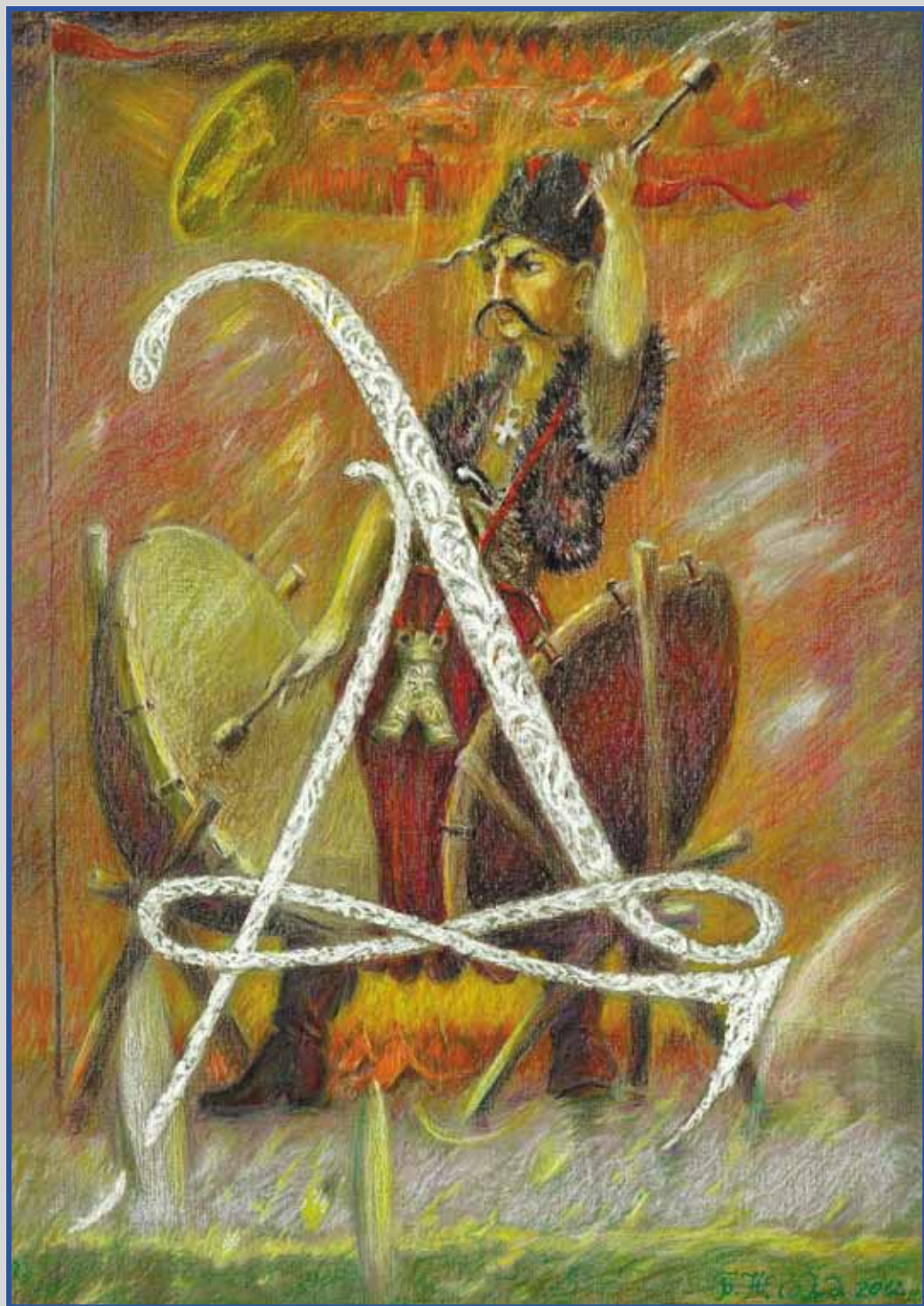
Борис Негода. «В». Коза з возу, козак мріє, як розбагатіє.
Серія «Козацьке письмо», 2013. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «Г». Він такий, вона така – вдарили гопака.
Серія «Козацьке письмо», 2014. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «Д». Дзвеніть, мої долумбаси!
Серія «Козацьке письмо», 2012. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «Е». Енеїда козацької долі.
Серія «Козацьке письмо», 2015. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «Є». У кожній є свій мамай.
Серія «Козацьке письмо», 2014. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «Ж». Він жорна з ангелом крутив.
Серія «Козацьке письмо», 2012. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «3». Шаблі дзвін, бандури гомін.
Серія «Козацьке письмо», 2012. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «И». Побралися, зібралися, і в дорогу подалися.
Серія «Козацьке письмо», 2015. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «I». І мерзоті все ж кінець!
Серія «Козацьке письмо», 2014. Олійна пастель, 100x70

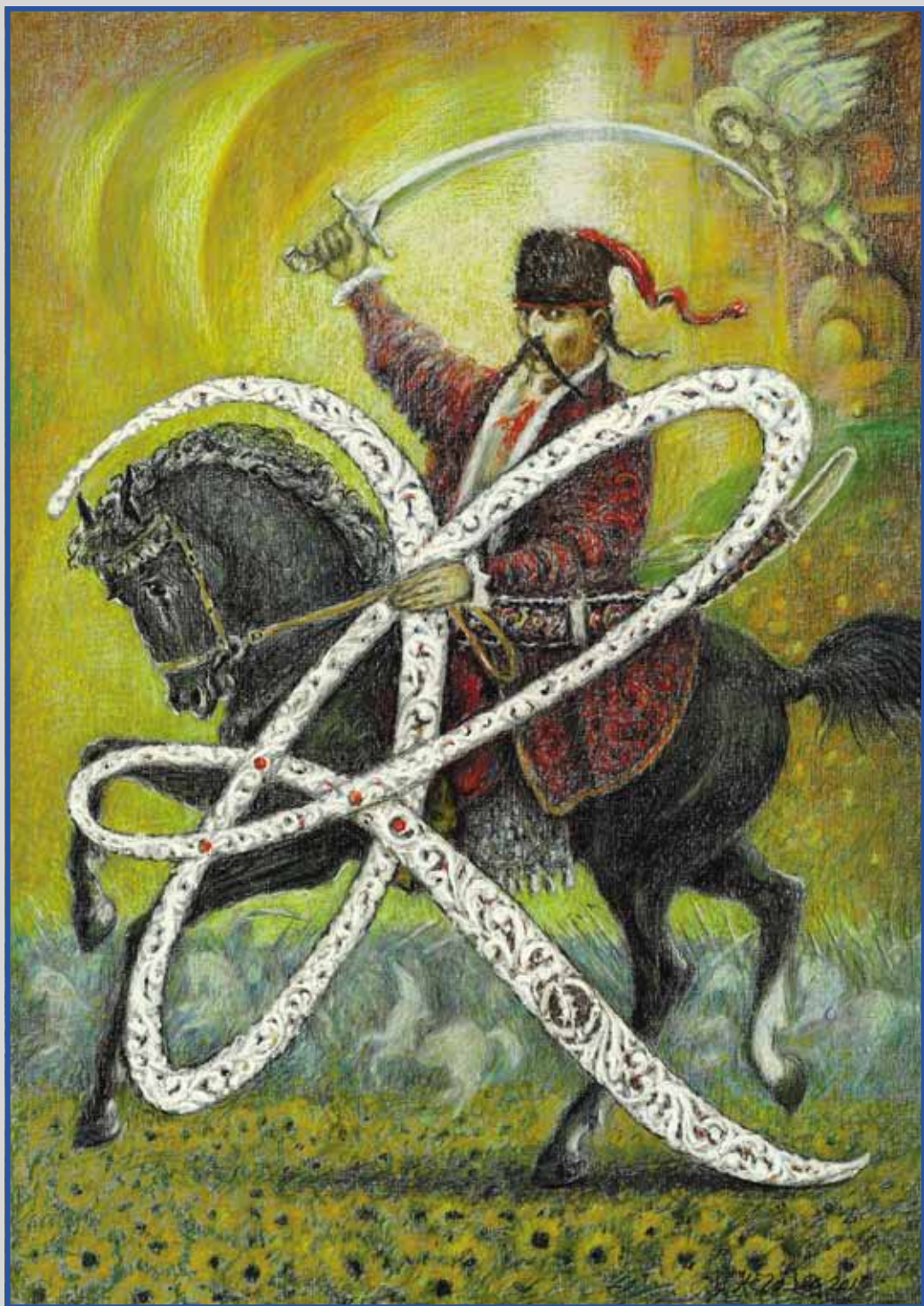
Борис Негода. «І». Затаїлася пісня в душі козацькій.
Серія «Козацьке письмо», 2014. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «Й». Той, що греблі рве.
Серія «Козацьке письмо», 2015. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «К». Зацокотить копито в сонях.
Серія «Козацьке письмо», 2013. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «Л». Музыка хвацька, ліра козацька.
Серія «Козацьке письмо», 2012. Олійна пастель, 100x70

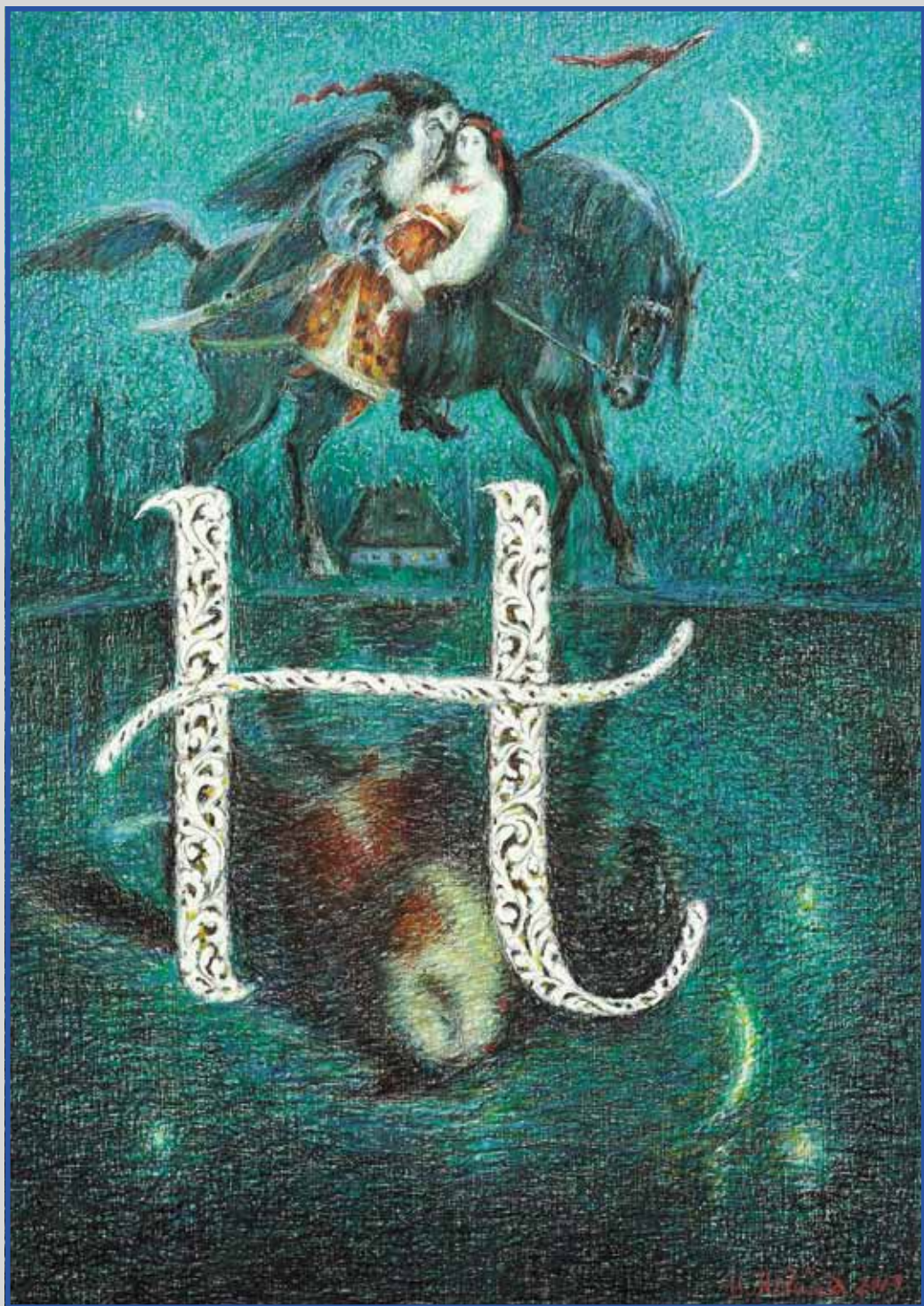
Борис Негода. «М1». Срібна мелодія козацької душі.
Серія «Козацьке письмо», 2012. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «М2». А небо прищеплене ремінцем.
Серія «Козацьке письмо», 2013. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «Н». Усю нічку з козаченьком ніжно щибетала.
Серія «Козацьке письмо», 2013. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «О». Из-за обрії сходить місяченько, а вгорі гарцюють козаченьки.
Серія «Козацьке письмо», 2012. Олійна пастель, 100x70

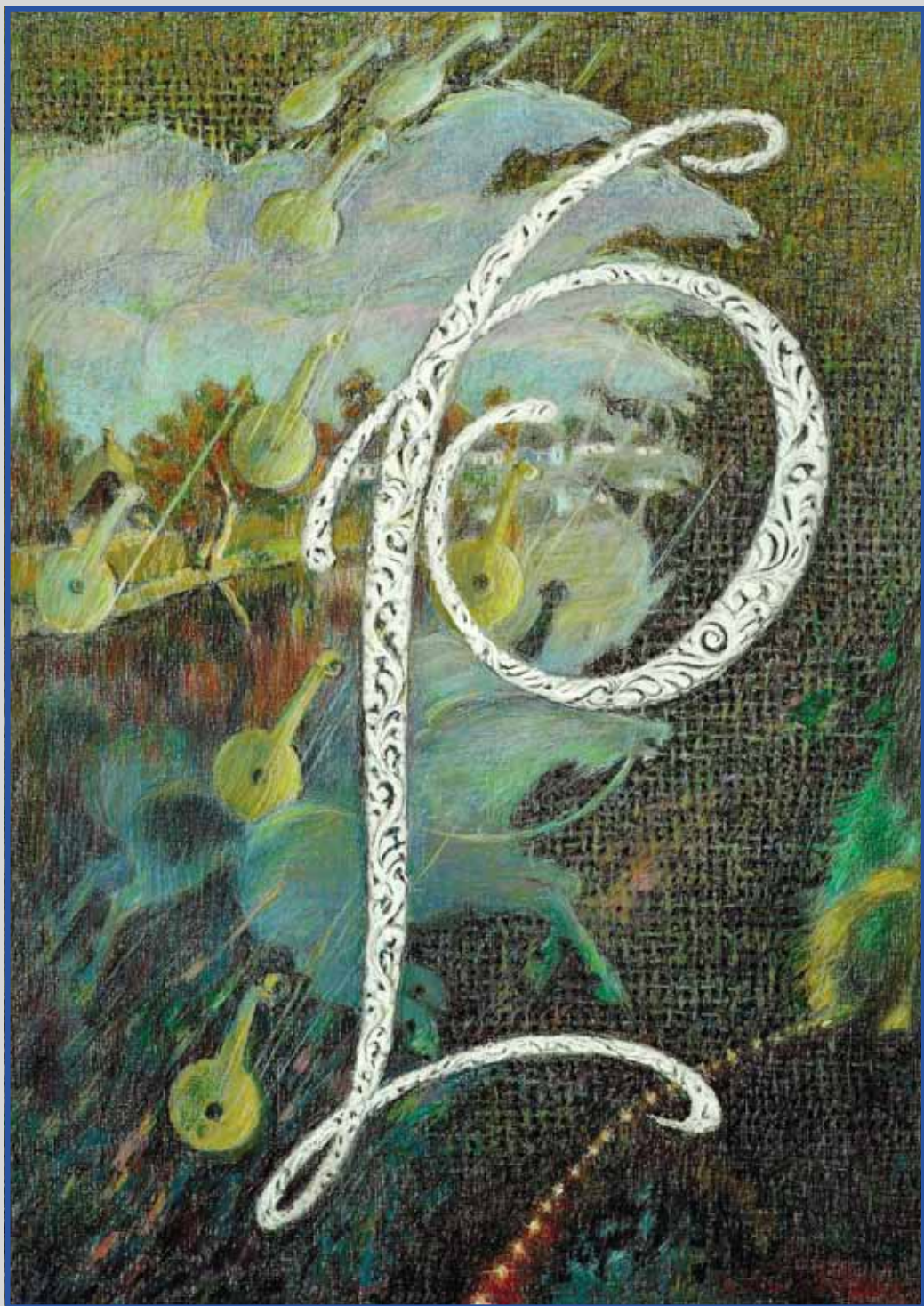
Борис Негода. «П1». Прядіння долі поколінь.
Серія «Козацьке письмо», 2014. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «П2». Козак сіє-поспіває, аж чуб йому розвіває!
Серія «Козацьке письмо», 2015. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «Р». Рух, іржання, спів дощу.
Серія «Козацьке письмо», 2013. Олійна пастель, 100x70

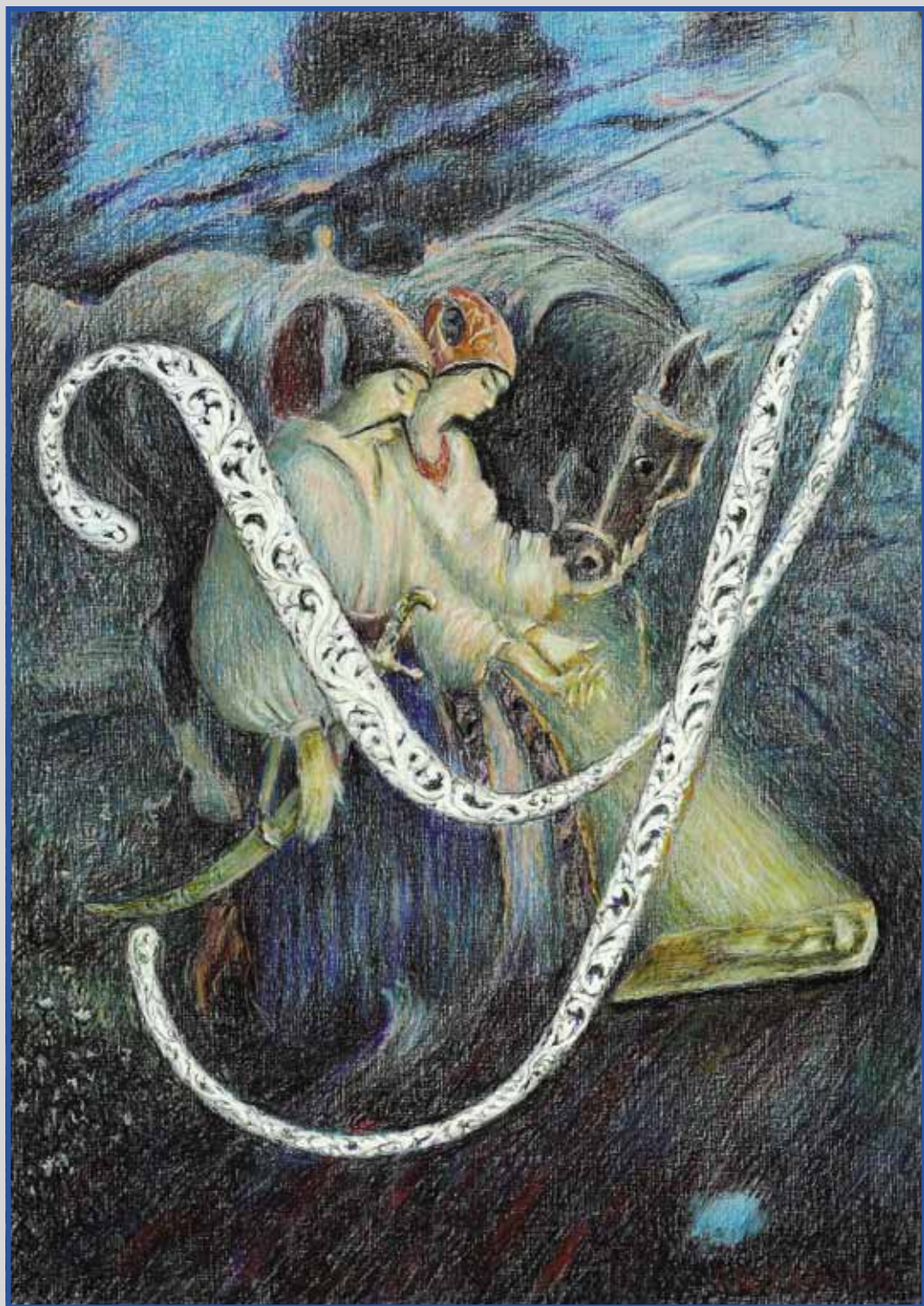
Борис Негода. «С». І задзвенить булатна сталь.
Серія «Козацьке письмо», 2012. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «Т». Барокова токата мамая.
Серія «Козацьке письмо», 2013. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «У». Українська клятва кохання.
Серія «Козацьке письмо», 2013. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «Ф». Горлиця віщує, козак фантазує.
Серія «Козацьке письмо», 2014. Олійна пастель, 100x70

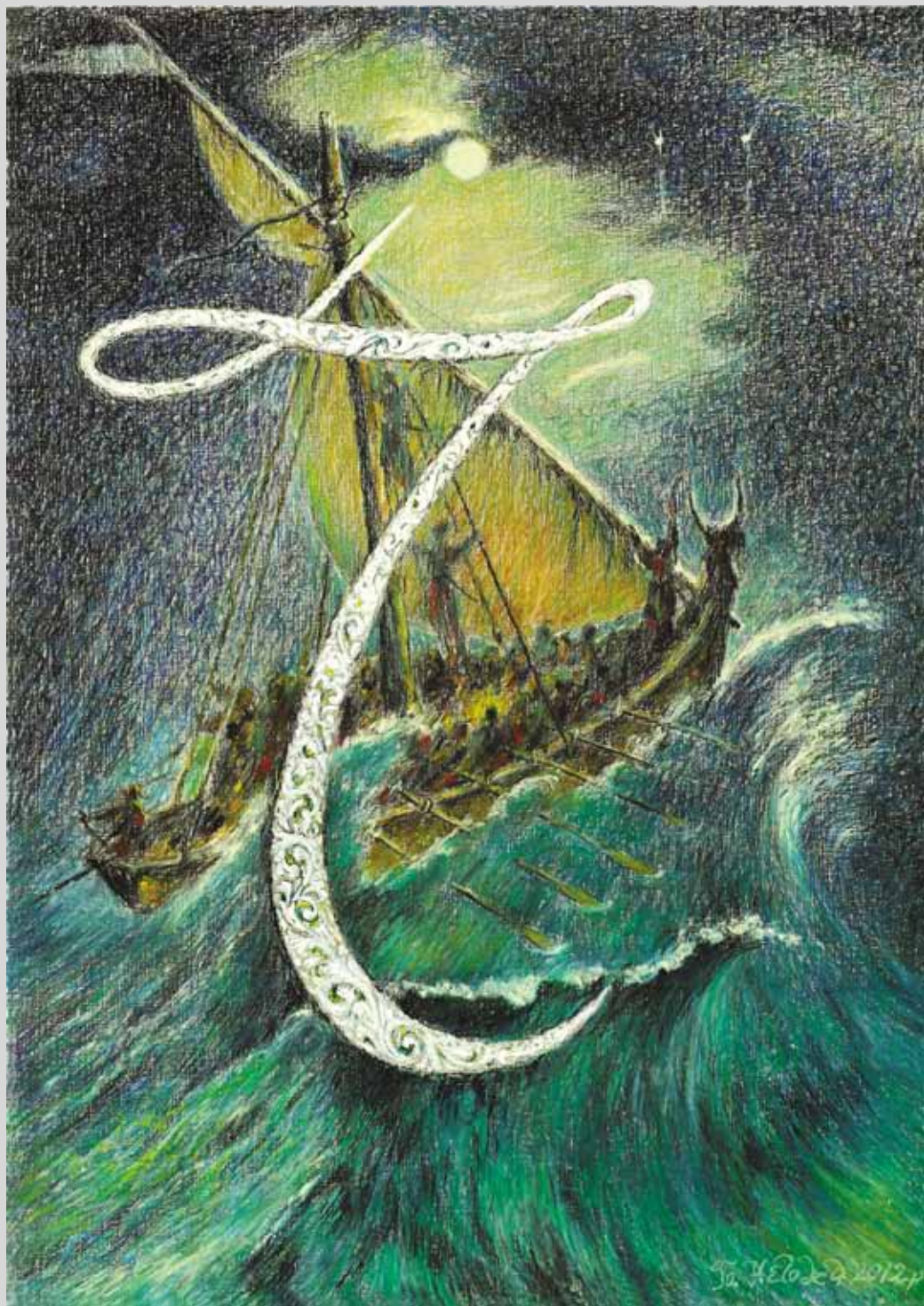
Борис Негода. «Х». Хорунжий каже, що вже час!
Серія «Козацьке письмо», 2015. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «Ц». Цить! Гетьман їде!
Серія «Козацьке письмо», 2015. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «Ч». Чайка в морі, місяць і зорі.
Серія «Козацьке письмо», 2012. Олійна пастель, 100x70

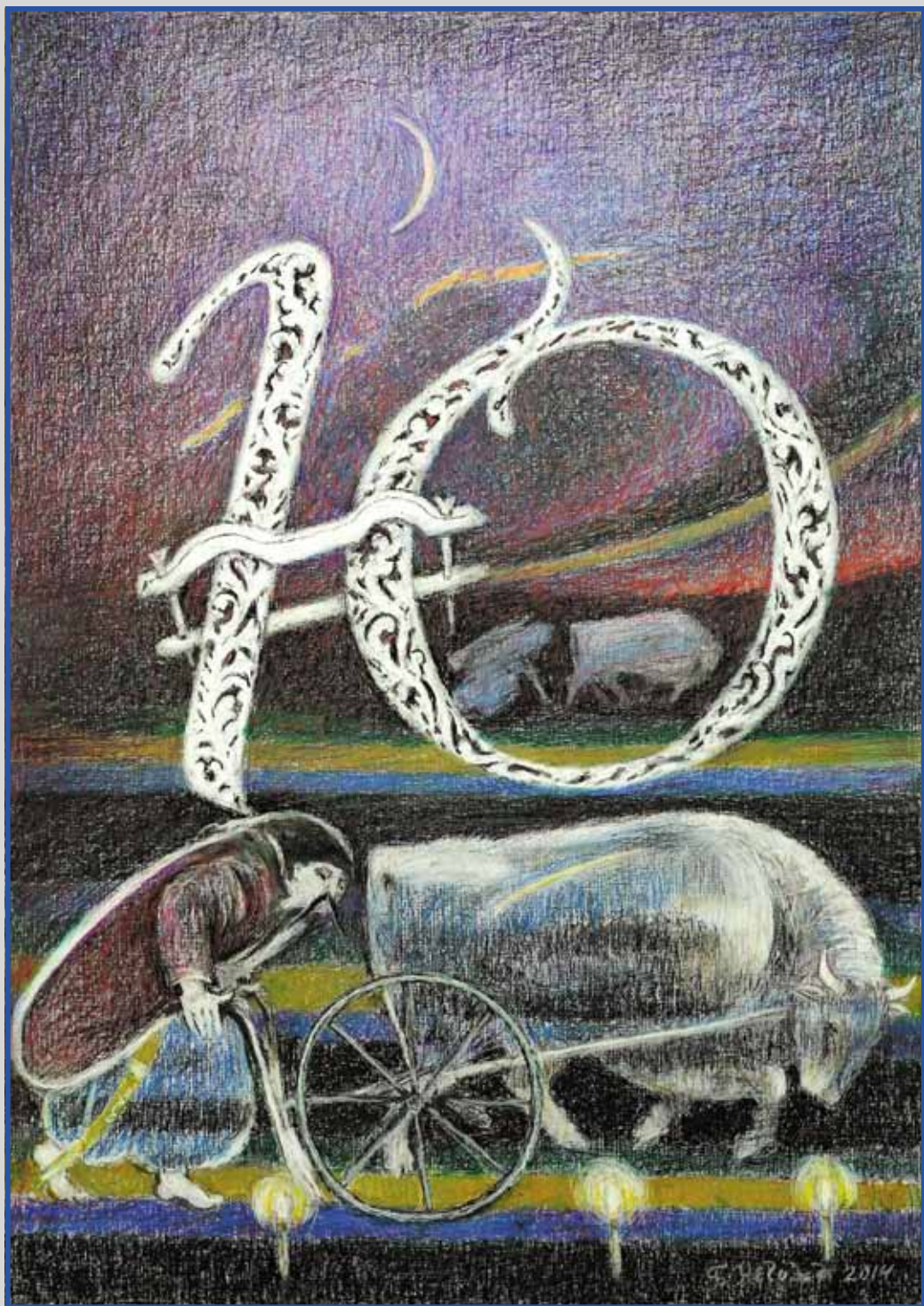
Борис Негода. «Ш». Тихше, панове! Шабля!
Серія «Козацьке письмо», 2015. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «Щ». Від щастя небеса зацебетали.
Серія «Козацьке письмо», 2014. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «Ю». Юдолі не загнати нас в ярмо!
Серія «Козацьке письмо», 2014. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «Я». Засніженим ярим пливуть козаки.
Серія «Козацьке письмо», 2015. Олійна пастель, 100x70

Борис Негода. «Б». Титан над обрієм бринить.
Серія «Козацьке письмо», 2014. Олійна пастель, 100x70

СТИСЛІ ВІДОМОСТІ ПРО МИСТЕЦЬКИЙ ТА НАУКОВИЙ ДОРОБОК БОРИСА НЕГОДИ

НАЙВІДОМІШІ ТВОРИ МИТЦЯ

Книжкова та станкова графіка

11 ілюстрацій, титул, 3 заставки до дипломної роботи «Лірницькі пісні Поділля» (1974, офорт із власним шрифтом-скорописом);

серія станкових аркушів (графічний триптих) за мотивами творів О. Кобилянської: «Земля», «У неділю рано зілля копала», «У цьому селі жила О. Кобилянська» (усі – 1976, кольоровий офорт – однією зеленою фарбою, резерваж);

естамп «Свято весни на Буковині» (1979, суха голка);

серія станкових аркушів (графічний триптих) «Ранок»: «Ранок», «Розстріляний ранок», «Світанок» (1979, суха голка);

естамп «Кам'янець-Подільський. Старе місто» (1981, гравюра на цинку);

серія станкових аркушів (графічний триптих) «Зорі Буковини» (1982, мецо-тинто);

портрет подільського художника О. Грена (1983, мецо-тинто);

портрет Т. Г. Шевченка (1986, мецо-тинто);

естамп «Кам'янець-Подільський – місто-заповідник. Пам'ятка культури» (1986, гравюра на міді);

12 ілюстрацій до роману М. Стельмаха «Кров людська – не водиця» (1991, гравюра на міді);

обкладинка до книги І. Іова «Книга перша» (1991);

обкладинка до книги В. Нечитайла «Шовкові віжки» (1993);

естамп «Екологія душі» (1993);

обкладинка до книги В. Якубовського «Скарби Болохівської землі» (2001);

5 ілюстрацій до книги Б. Грищука «Зелений борщ для принцеси» (2002, олівець).

Плакат

8 плакатів «Кам'янець-Подільський Національний історико-архітектурний заповідник. – Пам'ятки культури України» (1979, темпера. 1982 – участь у Київській республіканській виставці конкурсу плакату Національних заповідників України. Друга премія конкурсу);

театральний плакат до спектаклю «Народна комедія Ю. Федьковича «Запечатаний двірник» (1984, резерваж, гуаш. 1986 – участь у Чернівецькій обласній виставці);

«Подільські вечорниці» (1986); «Народний ватажок Устим Кармалюк (1787–1987)» (1987, темпера);

«100-річчя від дня народження В. Гагенмейстера (1887–1987)» (1987);

«Місячник охорони пам'яток історії та культури з 15 квітня по 15 травня 1988» (1988, темпера);

«Виставка Н. Косаревої, заслуженого майстра народної творчості України. Художня обробка шкіри» (1996, темпера; відкриття – 22 березня, м. Чернівці);

«Стара фортеця 2000» – плакат-емблема до Всеукраїнського дитячого фестивалю мистецтв (2000, гуаш);

«Сім культур» – до Міжнародного фольклорно-етнографічного фестивалю, а також до Міжнародного фестивалю національних культур (2001, темпера).

Шкіра

2 проекти кисету з написом і декоративним оздобленням: «А тютюн та люлька козаку в дорозі пригодиться» та «Року тисяча дев'ятсот сімдесят шостого» (1976, шкіра, графіка, 28x16. Співавтор – Н. Косарева. Замовник – Міністерство культури УРСР).

Живопис

Розписи: куполу церкви с. Кульчіївці (1993, співавтор – В. І. Лашко); стін і куполу церкви с. Балин (1995, співавтор – В. І. Лашко).

Цикли:

- «Сни дитинства» (1993–1995, акварель, 68x68. 7 картин. Перша композиція – «Мандри старого бриля»);
- «Верлібри пастелі» (1994–1998, 2004, олійна пастель, 68x68. Перша композиція – «Нічній примхи зримого світила»);
- «Пастелі» (2000–2002, олійна пастель, 68x68. Перша композиція – «Одвічне»);
- «Витоки» (2002–2004, 2007–2013, олійна пастель, 100x70. Перша композиція – «Те, що бринить, – незгасне та нетлінне»);
- «Скіфи» (2003–2004, 2010, олійна пастель, 100x70. Перша композиція – «Порох часу й золото мрії»);
- «Ангели» (2004–2007, олійна пастель, 100x70. Перша композиція – «У теплому просторі»);
- «Шевченкіана» (2008–2009, олійна пастель, 100x70. Перша композиція – «Брила великого духу»);
- «Козацьке письмо» (2012–2015, олійна пастель, 100x70. Перша композиція – «А»).

Час переходу від циклу до циклу заповнювався художником творенням циклу «Натюрморти» (олійна пастель, акварель) та пленерами (м. Кам'янець-Подільський, с. Чабанівка Кам'янець-Подільського району, Бакота, Хотин, Краків, Очаків).

Скульптура

Пам'ятник ученому-історику Ю. Сіцинському (1994);

С. Кляпетура.
Портрет Бориса Негоди

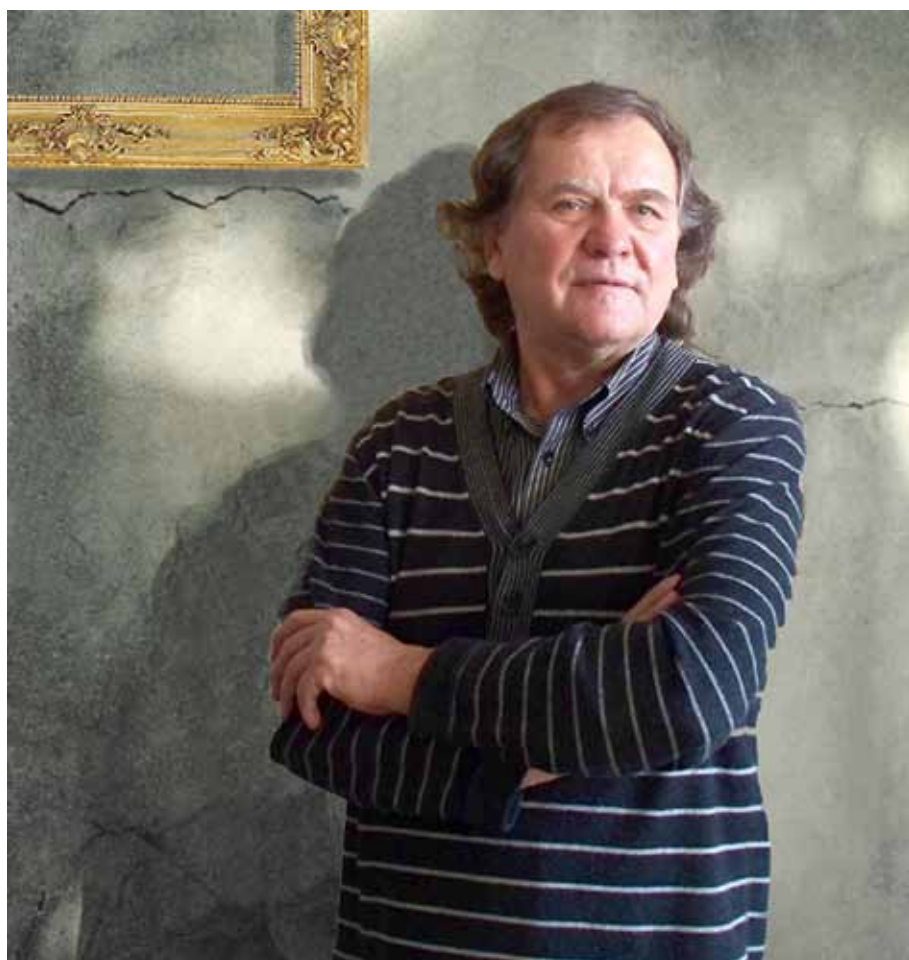
пам'ятник воїнам-інтернаціоналістам (1999, м. Кам'янець-Подільський);
меморіальна дошка М. Леонтовичу (2002);
меморіальна дошка І. Огієнку (2003);
меморіальна дошка Г. Тонкочесву (2004);
меморіальний пам'ятник В. Свідзінському (2006);
пам'ятник воїнам-інтернаціоналістам (2007, смт Чемерівці);
меморіальний пам'ятник М. Драй-Хмарі (2009);
меморіальна дошка на честь 90-річчя утворення Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2009);
пам'ятник воїнам-інтернаціоналістам (2011, смт Нова Ушиця);
погруддя Т. Г. Шевченка (2014, смт Нова Ушиця).
Усі – у співавторстві з В. І. Лашком.

У творчому доробку Бориса Негоди 16 персональних виставок:

1976 – Чернівецький художній салон;
1994 – виставкова зала Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника;
1996 – виставкова зала Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника;
1997 – Чернівецька обласна картинна галерея;
1998 – Хмельницька картинна галерея сучасного мистецтва;
2002 – Австрія (м. Рід, м. Відень);
2002 – Київ (Софія Київська);
2004 – Кам'янець-Подільська картинна галерея;
2005 – Німеччина (м. Гамбург, м. Кухгафен, м. Берлін);
2009 – картинна галерея Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника, з грудня по березень;
2009 – Ювілейна персональна художня виставка «Напередодні дня ангела», присвячена 65-річному ювілею художника (експонувалося 54 картини), м. Чернівці, виставкова зала Центру культури «Вернісаж»;
2010 – Кам'янець-Подільська картинна галерея;
2010 – Кам'янець-Подільська виставкова зала готелю «Сім днів»;
2011 – виставка, де експонувалося 17 картин із циклів: «Верлібри пастелі», «Пастелі», «Витоки», «Ангели»;
2013 – Київ (Музей гетьманства на Подолі);
2015 – Чернівецька виставкова зала Центру культури «Вернісаж» (виставка «Чари козацького письма»);
2015 – ратуша Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника (персональна виставка «Подільська абетка»);

2016 – Персональна виставка «Чари козацького письма» (32 картини), ратуша Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника;

2017 – картинна галерея Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника (персональна виставка, присвячена «35-річчю картинної галереї»).

Участь у колективних виставках та пленерах у 2009–2017 рр.:

07.10. 2011 – друга Всеукраїнська трієнале «ПреЧИСТА» (2 картини), м. Чернівці, виставкова зала Центру культури «Вернісаж»;

2012, квітень. – спільна виставка художників Кам'янця-Подільського до Дня відкриття туристичного сезону, виставкова зала Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника;

20.04. 2012 – участь у виставці «Творчість поза розкладом» (10 пейзажів), м. Чернівці;

05.10. 2012 – участь у Всеукраїнському бієнале «Фолькмодерн» (2 картини), м. Чернівці;

21.11. 2012 – виставка «АРТ-Простір» (4 картини), м. Чернівці;

2013 – другий Всеукраїнський науково-практичний творчий семінар-плєнер «ВішТак», мистецький корпус Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

12.04. 2013 – виставка викладачів кафедри мистецьких дисциплін Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка «72 кв. м гарного настрою», виставкова зала Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника;

16-18.05. 2013 – делегат 6-го з'їзду Національної спілки художників України;

Із 9.08. по 19.08. 2013 – участь у Всеукраїнському плєнері і виставці «Місто на камені»;

19.08. 2013 – звітна виставка (2 пейзажі), картинна галерея Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника;

24.08. 2013 – участь у виставці до Дня незалежності України, м. Чернівці;

11.10. 2013 – участь у виставці «Осінь художня виставка до Дня художника», картинна галерея Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника;

17.10. 2013 – участь у виставці «Образотворче мистецтво Буковини», Мукачівська міська картинна галерея;

20.01-26.01. 2014 – науково-практичний семінар і виставка «ВішТак»;

27.01. 2014 – звітна виставка, мистецький корпус Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

01.02. 2014 – спільна виставка викладачів кафедри мистецьких дисциплін, присвячена 10-річчю кафедри «10 років разом», виставкова зала Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника;

2 квітня 2014 – ювілейна художня виставка кафедри мистецьких дисциплін «10 років разом», м. Чернівці, виставкова зала картинної галереї «Вернісаж»;

6 березня 2014 – участь у виставці «Картини про Шевченка», м. Чернівці, виставкова зала картинної галереї «Вернісаж»;

1 березня 2014 – участь у пересувній виставці «Художники Буковини на Закарпатті», м. Ужгород, м. Тячів;

15.10. 2014 – 25.10. 2014 – участь у Всеукраїнському плєнері «Місто на камені», спільна акція кафедри мистецьких дисциплін, товариства «Просвіта» та Всеукраїнської асоціації християн-художників. Звітна ви-

Вітер перемін, надії, творчого натхнення

ставка, виставкова зала «Індіго» Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, мистецький корпус;

18.12. 2014 – участь у благодійній виставці «Митці за перемогу»;

25.12. 2014 – друга Всеукраїнська трієнале «ПреЧИСТА» (2 картини), м. Чернівці;

22.02. 2015 – IV Науково-практичний творчий семінар і виставка «ВішТак»;

2015 – Звітна виставка, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, мистецький корпус;

6.03. 2015 – участь у виставці «До дня народження Т.Г. Шевченка» Чернівецької обласної організації Національної спілки художників України, м. Чернівці, Центр культури «Вернісаж»;

18.06. 2015 – участь у виставці Чернівецької обласної організації Національної спілки художників України, присвяченій святкуванню Дня Конституції України, – виставка творів-претендентів на здобуття обласної мистецької премії імені О. Киселиці, м. Чернівці, Центр культури «Вернісаж»;

Собака художника - Каштанка

20.08. 2015 – участь у виставці «До Дня незалежності України» Чернівецької обласної організації Національної спілки художників України, м. Чернівці, Центр культури «Вернісаж»;

05.10.-15.10. 2015 – науково-практичний творчий семінар «Сучасна інтерпретація міського краєвиду в контексті полікультурного простору Поділля», Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кафедра мистецьких дисциплін (мистецький корпус університету);

7.10. 2015 – участь у Третньому Всеукраїнському трієнале «Український фолькмодерн», м. Чернівці, Центр культури «Вернісаж»;

7-8 травня 2016 – Голова журі III-го Всеукраїнського відкритого конкурсу-плєнеру «Замковий етюд», м. Кам'янець-Подільський;

29 грудня 2016 – Картина «Лірник» (2008, олійна пастель, 100x70) передана на постійне збереження Фундації Музею і Меморіального Парку імені Тараса Шевченка (м. Торонто, Канада);

21.02. – 6.03. 2017 – Виставка викладачів і випускників кафедри ОДПМ та РТМ Кам'янець-Подільського університету імені Івана Огієнка «Мистецький оберемок Поділля», м. Чернівці, Центр культури «Вернісаж»;

2017 – Виставка викладачів і випускників кафедри ОДПМ та РТМ Кам'янець-Подільського університету імені Івана Огієнка «Мистецький оберемок Поділля», м. Тернопіль, «Український дім».

У науковому доробку з 2002 по 2015 р. – 23 публікації в наукових фахових виданнях. 2005 року Борис Михайлович видав навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів художніх і художньо-педагогічних спеціальностей «Живопис». Є членом редколегії довідково-біографічного видання «Будуємо Україну разом» – ПП Видавничий центр «Схід-Захід». – Київ, 2013. – 160 с.

Творчо співпрацює з митцями України та Польщі (Я. Заяць, О. Криворучко, І. Салевич, І. Хілько, Н. Урсу, В. Лашком, Н. Лашко, П. Яргуш та ін.).

Керівник всеукраїнських живописних пленерів, що проводяться в місті Кам'янці-Подільському. Досвідчений педагог і куратор дипломних проєктів, студентських міжнародних пленерів (Краків, 2005, 2006, 2008; м. Кам'янець-Подільський, 2007, 2009-2013).

Найвідоміші учні митця: І. Березіна, І. Гайсенюк, А. Штогрин, О. Негода, О. Якубовська, Д. Костюк, Н. Шульц, В. Бучковський, В. Віштакенко, А. Бренюк, І. Мельник та ін.

1977 року Борис Негода стає першим лауреатом Хмельницької обласної премії імені В'ячеслава Розвадовського в галузі образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. 2000 р. – нагороджений міською відзнакою «Чесць і шана». У 2010 р. отримав Всеукраїнську премію імені Івана Огієнка в галузі мистецтва. 2015 року здобув Чернівецьку обласну премію імені Одарки Киселиці.

Автори висловлюють щиру вдячність
Борису Михайловичу Негоді за подання матеріалів
для книги і фотографій з родинного архіву митця.

ДЖЕРЕЛА

1. Алексова Г. Довідково-біографічне видання «Будуємо Україну Разом» / Г. Алексова. Випуск перший. – К.: Схід-Захід, 2013. – 157 с.
2. Беднар В. До ювілею митця – 65 років / В. Беднар // Фортеця. – 2009. – № 14. – С. 7.
3. Білецький П. Мова образотворчих мистецтв / П. Білецький. – К.: Радянська школа, 1973. – С. 59.
4. Борис Негода святкує ювілей // Ділове місто, 2014. – 10 квітня. – С. 12.
5. Борис Негода / Хто є хто на Хмельниччині : довідково-бібліографічне видання. – Вип. 1. – К., – 2003. – С. 108.
6. Будзей О. Кроки до абетки для родини / О. Будзей // Подолянин, 2015. – 25 грудня. – С. 8.
7. Витрикуш Г. Справжній художник – фанат у мистецтві / Г. Витрикуш // Ділове місто, 2008. – № 42. – С. 15.
8. Графік – член спілки Художників СРСР Борис Негода із Кам'янця-Подільського // Прапор жовтня, 1987. – 18 серпня.
9. Добровольський В. Верлібровані пастелі професора Негоди / В. Добровольський // Подільські вісті, 2015. – 31 грудня. – С. 6.
10. Затворницька А. Чорно-білий шедевр: Борис Негода / А. Затворницька // Подолянин, 2000. – 14 липня.
11. Захар'єв В. Борис Негода: Маячна ідея найцінніша для творчості! / В. Захар'єв // Є!. – 2004. – № 7 (1063). – 12 лютого.
12. Ільчишена Я. Борис Негода: Коли душа у згоді з мистецтвом / Я. Ільчишена // Подолянин, 2014. – 4 квітня. – С. 9.
13. Ільчишена Я. Шевченкіада Бориса Негоди: Відбиток генія в душі та на полотнах / Я. Ільчишена // Подолянин, 2014. – № 5. – С. 6.
14. Кабачинська С. Золотий полудень Негоди / С. Кабачинська // Край Кам'янецький, 1994. – 16 квітня.
15. Качкан В. Мелодія ліній / В. Качкан // Кам'янець-Подільський вісник, 1998. – 4 липня.
16. Качкан В. Мелодія ліній / В. Качкан. Диво світи книга про творців краси. – К., 1986. – С. 122-128.
17. Качкан В. Музика ліній / В. Качкан // Радянське Поділля, 1983. – 18 вересня.
18. Качкан В. А. Постаті: Студії. Есеї. Сильвети. Рефлексії: у 2-х т. / В. А. Качкан. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2012. – 736 с.
19. Костевич І. Сенс його життя: художник Борис Негода / І. Костевич, М. Сідаш // Кам'янець-Подільський вісник, 1996. – 6 травня.

20. Михальська Г. «Я малою Україну»: Борису Негоді – 60 / Г. Михальська // Фортеця, 2004. – 15 квітня.
21. На сторінках творчості Бориса Негоди: Виставка // Кам'янець-Подільський вісник, 1996. – 6 травня.
22. Нечитайло В. Вістка про справдження Божого задуму / В Нечитайло // Кам'янець-Подільський вісник, 2004. – № 15. – 9 квітня. – С. 3.
23. Петрук Л. Абетка від художника / Л. Петрук // Кам'янець-Подільський вісник, 2015. – 25 грудня. – С. 1-6.
24. Петрук Л. Дикий мустанг у пошуках кольорів / Л. Петрук // Кам'янець-Подільський вісник, 2014. – 4 квітня. – С. 7.
25. Петрук Л. Мікросвіт Бориса Негоди / Л. Петрук // Фортеця, 2011. – 6 жовтня. – С. 11.
26. Ремпель А. Світ Бориса Негоди / А Ремпель // Ділове місто, 2014. – 22 квітня.
27. Семенова Н. У Негоди гарна погода. Навіть восени / Н. Семенова // Подолянин, 1998. – 23 жовтня.
28. Слободянюк Т. Без вітчизни немає Всесвіту: Борис Негода / Т. Слободянюк // Подільські вісті, 2002. – № 94. – 2 липня.
29. Стояновський С. Натхнення: Борис Негода / С. Стояновський // Край Кам'янецький, 2001. – 3 квітня.
30. Урсу Н. Вогонь душі, крилате каяття і сутінки бажання / Н. Урсу // Подолянин, 1996. – 8 травня.
31. Шпильова В. Погода для Негоди: Кам'янець-Подільський митець Б. Негода на виставці у Гамбурзі / В. Шпильова // Голос України, 2005. – 23 квітня. – С. 11.
32. Шпильова В. Криниця дитинства. Нарис / В. Шпильова // Прапор жовтня, 1987. – 24 січня.
33. Ювіляру – найвища нагорода // Кам'янець-Подільський вісник, 2014. – 11 квітня. – С. 10.
34. Ярова Н. Негода створив ангелів. І запрошує в гості / Н. Ярова // Подолянин, 2011. – 7 жовтня. – С. 4.
35. Яцемірська Н. У картин близнюків немає: художник Борис Негода / Н. Яцемірська // Ключ, 2012. – № 37.
36. Мистецтво щастя // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://versii.cv.ua/kultura/mistetstvo-shhasty-a-boris-negoda-70/30255.html>. – (Назва з екрана).
37. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://war.wararka.mobi/0/http://photo.i.ua/user/280116/172558/>. – (Назва з екрана).
38. Персональна сторінка. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/negobuch?pnref=friends.search>. – (Назва з екрана).

Художньо-популярне видання

*Наталія Олексіївна Урсу
Уляна Михайлівна Бугерчук*

ЧАРИ КОЗАЦЬКОГО ПИСЬМА.
МАЛЬОВНИЧЕ ЖИТТЯ БОРИСА НЕГОДИ

Монографія

Редактор Алла Панькова
Комп'ютерне верстання Уляна Зарицька

У книзі використані фотографії
з особистого архіву Бориса Михайловича Негоди,
світлини В. Попеля, М. Фролової, П. Ігнат'єва,
І. Гайсенюк, Ю. Савіна, А. Негоди, Г. Тимошук,
А. Скоробагатої, В. Лашка та ін.

Формат 70x100/16. Ум. друк. арк. 11,99.
Тираж 300 прим. Зам. № ____.

Видавництво «Аксиома»,
пров. Північний, 5, м. Кам'янець-Подільський, 32300.
Тел.: (03849) 4 06 01, тел./факс: (03849) 3 90 06.
E-mail: aksiomaprint@ukr.net

Друк ПП «Аксиома».
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 1808 від 26.05.2004 р.